

HLOUBKOVÝ STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM

SOKOLOV

okres Sokolov, Karlovarský kraj

ZÁMEK

průzkum a dokumentace

severního a východního křídla

červen - srpen 2022

Vypracoval: Mgr. Lubomír Zeman

Stavebně historický průzkum a jeho doporučení jsou osobními názory jeho zpracovatele a v žádném případě nemohou nahrazovat vyjádření orgánů památkové péče. Úpravy a přestavby památkově chráněného objektu včetně projektu interiéru je nutné konzultovat přímo s orgány památkové péče.

© Dílo je duševním vlastnictvím jeho autora ve smyslu platné právní úpravy. Je určeno pro potřeby zadavatele, Muzea Sokolov a žádná jeho část nesmí být zveřejněna bez předchozího písemného souhlasu autora. V dokumentu a jeho přílohách jsou použity materiály, které jsou chráněny patentovými a autorskými právy.

ÚVOD

zámek Sokolov

Zámecká 2

st.p.č. 3410

Obec: Sokolov

Katastrální území: Sokolov [752223]

Okres: Sokolov

Kraj: Karlovarský

památková ochrana: kulturní památka rejstř.č. ÚSKP: **21052 / 4-929**

Památkově chráněno od: 3. 5. 1958

Vlastník: Karlovarský kraj

Správa: Muzeum Sokolov, příspěvková organizace Karlovarského kraje

Při budování nové muzejní expozice ve východním křídle sokolovského zámku byl proveden hloubkový sondážní stavebně historický průzkum, který umožnil ověření poznatků z předchozích výzkumů a svými nálezy odhalil řadu nových zjištění a souvislostí dispozičního vývoje dotčeného traktu zámku.

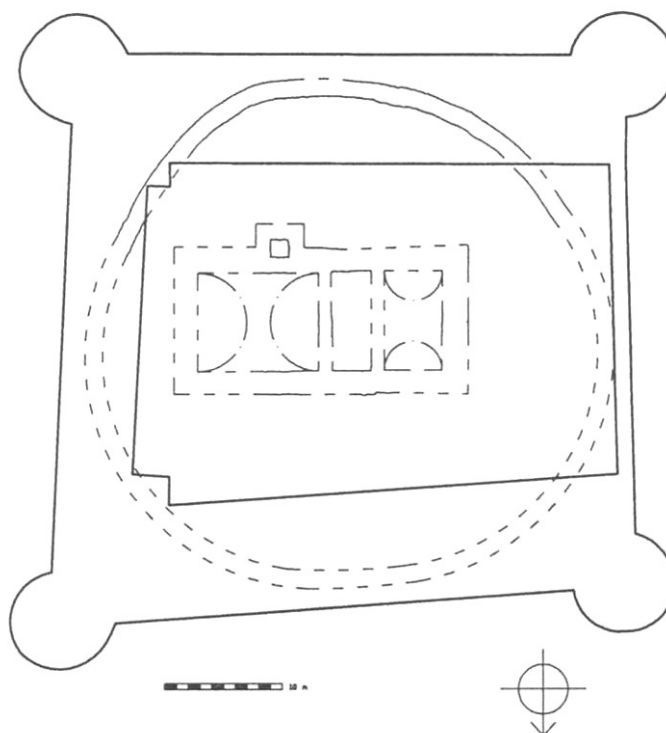
Zaměření objektu provedla architektonická kancelář JURICA, a.s., projekční ateliér Sokolov v roce 2022. V rámci stavebních prací byla prováděna dokumentace i dalších odhalených konstrukcí. Nejvýznamnějšími nálezy bylo odhalení gotického zdiva v přízemí. Pomocí sond bylo zjištěno i starší dispoziční řešení, odlišné od stávající dispozice v přízemí i patře.

1. Inventarizace dosud zjištěných skutečností z předešlých dílčích průzkumů zámku

Sokolov leží 20 kilometrů západně od Karlových Varů, při soutoku řek Ohře a Svatavy a Lobežského potoka, uprostřed Sokolovské pánve, v nadmořské výšce 401 metrů. Ve středu dnešního města se nachází zámek, jihovýchodně od náměstí. Původně stál již za ohrazenou městskou aglomerací.

Opevněné sídlo v místech dnešního zámku vzniklo při důležité křižovatce zemských cest, z nichž nejdůležitější byla tzv. Erfurtská, vedoucí ze středního Německa přes Kraslice a Svatavu a potom cesta z Chebu do Lokte a dále do Prahy. Nejstarší písemná zmínka o Sokolově je ze 13. dubna 1279, kdy se v souvislosti s obchodními jednáními připomínají bratři Ekehardus, Engelhardus a Albertus z hornofalckého rodu Nothaftů, kteří užívali přídomek „ze Sokolova“ („de Walchenawe“). Tehdy již patrně stála a jako panské sídlo sloužila vodní tvrz, která je doložena archeologickým výzkumem z let 1993–1994. Skládala se z kruhové hradební obvodové zdi (průměr necelých 50 metrů), která obklopovala obdélný obytný palác (přibližně 12,5 × 22 × 25 metrů). Palác byl orientován ve směru západ – východ, východní zeď byla blíže k hradbám; nejednalo se tudíž o centrální dispozici vůči opevněnému prostoru. Síla zdiva prozrazuje, že tento zřejmě věžový palác mohl mít až 3 podlaží. Přízemí bylo členěno na tři části, prostřední prostor byl užší a nejspíše propojoval budovu s nádvořím. Druhotně byly oba okrajové prostory zaklenuty. Hradba byla vně obehnána hlubokým vodním příkopem o hloubce až 4 metry.

Sokolov - celková situace středověkého hrádku (čárkovaně vyznačen hypotetický průběh zdiva) a raně renesančního zámku (silně)

Hmotová rekonstrukce možné podoby tvrze na základně archeologického průzkumu
Ondřej Semerák.

Mezi tvrzí a řekou Ohří bylo současně založeno město. Městská práva byla vsi udělena zřejmě již roku 1313 Janem Lucemburským, ta ale byla při požáru města zničena, a tak je 28. srpna 1397 král Václav IV. opět potvrdil. Nothaftové drželi Sokolov až do 30. let 14. století, kdy prodali zboží loketskému purkrabímu Mikuláši Winklerovi. Ten roku 1339 odevzdal tvrz i městečko králi Janu Lucemburskému a přijal je od něho zpět jako manství. Winklerové předali Sokolov roku 1366 králi Karlu IV. V držení královské komory bylo město až do roku 1434.

Husitské války se osudu panství nedotkly a po jejich ukončení získal sokolovské panství od císaře Zikmunda v roce 1434 Kašpar Šlik. Při dělení šlikovského majetku roku 1489 se vytvořila sokolovská větev, jejímž zakladatelem se stal Mikuláš Šlik. Mikuláš Šlik, nechal na místě staré sokolovské tvrze postavit pro svou rodovou větev nové sídlo (přes různě udávané datace k tomu muselo dojít někdy po roce 1485, což potvrdil i nedávný archeologický výzkum). Hrad, vybudovaný na obdélném půdorysu, do sebe pohltit původní kruhovou hradební zeď a na nároží byl opatřen čtyřmi věžemi (respektive koutovými rizality). Nejspíše nyní, nejdéle ale v polovině 16. století získal objekt čtyřkřídlovou uzavřenou dispozici (v tomto ohledu nepanuje shoda).

Asi nejstarší vyobrazení Sokolova pochází ze zápisu ze sporu o pozemek v Lískové z roku 1695

Zámek a město Sokolov kolem roku 1680, kopie barokního plátna z konce 17. století
(Národní památkový ústav)

Po polovině 16. století, zřejmě za Volfa či Albína Kryštofa Šlika byl objekt renesančně upraven. V roce 1542 zmiňuje Caspar Bruschiu čtyřkřídlovou budovou kolem nádvoří s částečně dvoupodlažní arkádami, obklopenou vodním příkopem se zlatými rybami, přes který vedly tři kamenné mosty (Jaroslaus Schaller, 1785).

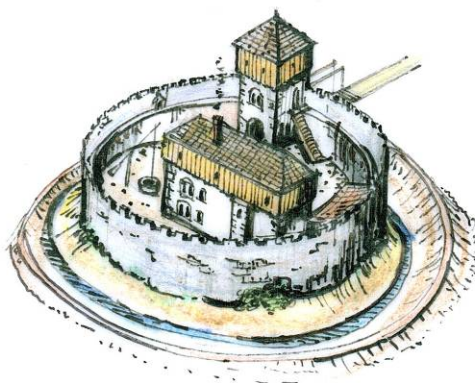
Po bitvě na Bílé hoře byl Sokolov Šlikům zabaven a zastaven Heřmanovi Černínovi z Chudenic. Roku 1622 pak bylo celé panství prodáno katolickému rodu Nosticů (Nostitz). V letech 1631-1632 se o zámek v Sokolově urputně bojovalo, střídavě ho obsazovalo a ničilo jak

protestanské, tak i císařské vojsko. Na jaře roku 1647 byl Sokolov dobyt švédským generálem Wranglem (po několikadenním ostřelování z těžkých děl se jej 9. července zmocnil).

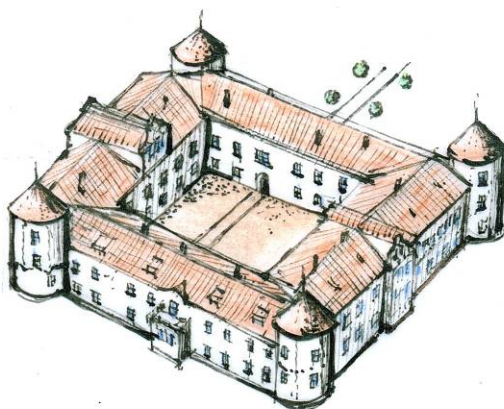
K poškozenému zámku přitáhli již 23. července císařští a po silné dělostřelbě, po které se měla zřítit věž na jižním nároží u tzv. mlýnské louky, přinutili Švédy ke kapitulaci. Poté, co byl 4. července 1648 hrad znovu vypálen Švédy, proběhla v letech 1659-1663 za Jana Hartvika z Nostic pozdně renesanční (raně barokní) úprava. Hrabě Jan Hartvik z Nostic, který se stal zakladatelem rodové linie Nostic-Rienecků (tzv. mladší větve), působil v Čechách jako císařský tajný rada a v letech 1652-1683 jako nejvyšší kancléř. Zděděný palác v Praze na Malé Straně nechal přestavět v 60. a 70. letech 17. století patrně Francescem Carattim na honosný Nostický palác. Roku 1742 za válek o rakouské dědictví obsadili zámek Francouzi, za sedmileté války roku 1762 město a zámek vyplnili Prusové. Poškozený zámek proto byl v letech 1795–1800 za hraběte Bedřicha Nostitz – Rieneck nově upraven v klasicistním stylu. Drobné stavební úpravy byly prováděny dále v roce 1870 a kolem roku 1880 byly staré střechy zámeckých věží nahrazeny stanovými, které se zachovaly dodnes.

Za druhé světové války byly ve sklepích zámku vybudovány dva protiletdecké kryty. V roce 1945 byl zámek Nosticům na základě Benešových dekretů zkonfiskován. Několik měsíců v něm sídlilo velitelství americké armády, které osvobodilo Sokolov. V 50. letech sídlila v zámku československá armáda, která ho značně zdevastovala. Části mobiliáře byly rozkradeny, části zničeny a mnohé věci byly převedeny do jiných kulturních institucí. Došlo ke spálení části zámecké knihovny a veškerého vybavení kaple. V průběhu 60. let se začal zámek postupně opravovat a byla v něm umístěna okresní knihovna a v roce 1960 zde bylo otevřeno Muzeum hornického Sokolovska. V 70. letech byly prováděny opravy fasád, interiéru a přízemí zámku bylo adaptováno na obřadní síň a reprezentační prostory města. Opravy však byly provedeny nekvalitně a vzhledem k historickému významu budovy necitlivě. V roce 1982 bylo muzeum přeměněno na městské, od roku 1984 neslo statut muzea okresního a od 1. 1. 2001 je zřizovatelem muzea Karlovarský kraj.

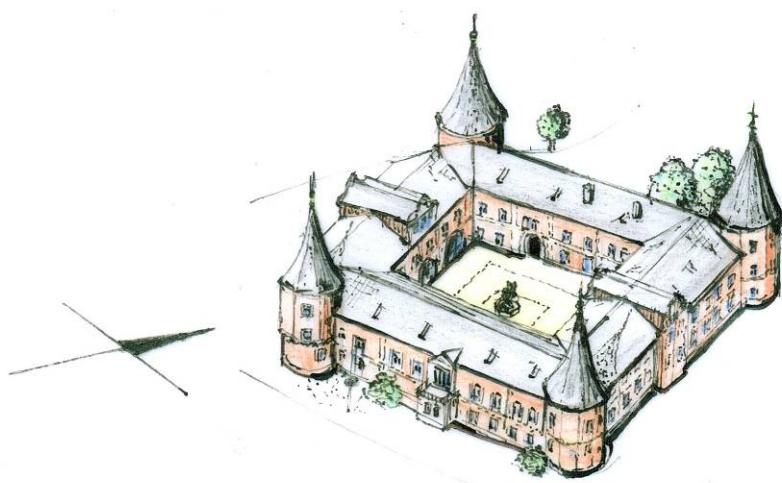
V letech 1993 – 1994 došlo k poslední velké opravě zámku, která respektuje klasicistní architektonický výraz z počátku minulého století. V průběhu oprav zámku byl prováděn archeologický výzkum, který přinesl objevy, které v mnohém rozšířily a podstatně ovlivnily stávající představy o vývoji panského sídla v Sokolově. V současné době sídlí v zámku Muzeum Sokolov, p. o. Karlovarského kraje a Městská knihovna, jejímž zřizovatelem je Město Sokolov.

1306

1806

2006

Stavební vývoj zámku v Sokolově

2. Archivní rešerše

Dnešní podoba zámku v Sokolově pochází z poslední klasicistní přestavby z roku 1805. Zámek tvoří čtyřkřídlá budova s uzavřeným nádvořím a čtyřmi nárožními věžemi. Severní věže jsou válcovité a jižní věže polygonální s okrouhlou spodní částí. Vnitřní obdélné nádvoří má u jižního (jihovýchodního) křídla arkády. Na jižní (jv) straně je směrem do zahrady vysazen balkón s malým portálem. Nad hlavním portálem je erb Jana Hartvika Nostice a jeho první manželky Marie Eleonory Popelové z Lobkovic.

Pro stavební historii sokolovského zámku je důležitým zdrojem informací jak studium archiválií, literatury, tak i dosud provedené archeologické a stavebně historické průzkumy. První komplexní stavebně historický průzkum zámku v Sokolově vypracovali Dobroslav Líbal, Luboš Lancinger a Jan Muk roku 1971 s malým doplněním v roce 1972.

V letech 1993-1994 probíhal v sokolovském zámku archeologický výzkum Karlovarského muzea pod vedením Mgr. Jiřího Klsáka, který přinesl zajímavé poznatky o dalším vývoji zámku. Ukázalo se, že vnější zeď jižního křídla zámku se v úrovni sklepů tečně připojila ke starší hradební zdi (která byla zřejmě podle menší šířky v místě tečného připojení trochu osekána). Zdá se tedy velmi pravděpodobné, že šlikovská téměř pravidelná čtverhranná stavba obemkla téměř kruhovou obvodovou hradbu středověkého hrádku. Potom by bylo lze poměrně přesně určit průběh této gotické hradby, která by tak dosahovala průměru přibližně 44 m. V rohu nádvoří se nacházela koruna hradby 130 cm pod dnešním povrchem. Snížená koruna hradební zdi je na některých místech přelita maltou, byla tak zřejmě zpevněna, aby mohla tvořit oporu některých mladších konstrukcí. Ke hradbě přiléhají ještě další dva reliktů zdiva, které nemají vazbu na žádné současné konstrukce sklepa, mohou to být pozůstatky zaniklých příček, výběžek zdiva v místnosti se dvěma pilíři v jihovýchodním nároží dispozice odpovídá stejné situované zdi v přízemí. Část zdiva vyčníhající od obloukové hradby směrem severním může být například zbytkem zaniklého vnitřního dělení suterénu jižního křídla, jehož klenba i příčky jsou dodatečné (téměř přesné nad tímto torsem zdiva probíhá i příčka v přízemí zámku).

V prostoru nádvoří bylo otevřeno celkem 8 různé velikých sond, které odhalily zejména části interiéru paláce. Centrálně umístěný palác s obvodovým zdivem silným 2 metry byl prostorově dělen na 3 nestejně části. Zhruba západní polovinu zaujímaly dvě menší místnosti, východní polovinu tvořil jeden větší prostor. Střední místnost je nejmenší a měla podlahu o 70 cm výše než obě krajní, zřejmě sloužila jako nástupní. Obě krajní místnosti byly valeně zaklenuty, klenba západní místnosti probíhá směrem západo-východním, klenba východní místnosti směrem severojižním, odpovídající obdélným osám obou místností.

Vývoji zámku v Sokolově se v poslední době věnovala řada autorů a rovněž několik diplomových prací, z nichž nejzajímavějšími jsou práce Ladislava Holíka *Kapitoly z dějin Loketska ve 13. až 16. století* (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2005) a Jitky Beranové *Sokolovský zámek a jeho historie* (Pedagogická fakulta Univerzita Karlova v Praze, 2010). Z výše uvedených prací operativní hloubkový stavebně historický průzkum ve své historické části také vychází.

3. Rozbor stavebního vývoje objektu zámku

V organismu dnešního jednopatrového čtyřkřídlého barokního zámku s klasicistními úpravami je částečně dochována hmota pozdně gotického šlikovského hradu i s některými architektonickými články pozdní gotiky přecházející v ranou renesanci. Z pozdně gotické stavby zůstaly zachovány obvodové zdi na jihu, východě a severu, pozdně gotického původu je rovněž celé jižní a severní křídlo a úzký východní trakt východního křídla, stejné tak jihovýchodní a jihozápadní věž. Celá jižní obvodová zeď spolu s jihovýchodní věží jsou zachovány v plné výšce. O severovýchodní věži se nelze nijak blíže vyjádřit. Barokní novostavbou je západní křídlo, které i svým tvarem poněkud vybočuje z pravidelného půdorysu zámku. Původní zeď uzavírající zámek na západě zřejmě probíhala v místě dnešní mezitraktové zdi. Severozápadní věž je zcela jistě novostavbou soudě podle menší síly jejího zdiva. Na severní straně je z kamenného zdiva vystavěno jen přízemí, patro je cihlové. Také starý zámek nebyl celokamenný, ale „z kamene a částka od lepenic vystavěný“, jak o tom vypovídá zpráva z roku 1622.

Pravidelný čtyřstranný půdorys zámku byl jistě zvolen s ohledem na reprezentaci sebevědomého rodu Šliků a byl také v podstatě ideální pevností, jejíž čtyři kurtiny byly flankovány nárožními věžemi. O pevnostním charakteru nemusí být pochyb, urputné boje se o zámek sváděly ještě za třicetileté války. Vhodným předpokladem ke stavbě tohoto typu byla také existence staršího kruhového opevnění, k němuž se mohl pravidelný půdorys zvnějšku připojit. Zdi nového zámku se s největší pravděpodobností všechny tečně připojily ke staré hradbě, a proto tak zřejmě vznikl dnešní poněkud nepravidelný půdorys. V podmáčeném terénu, který u tohoto sídla vždy nesporně byl, hrozily novostavbě jisté statické poruchy, připojením obvodových zdí ke staré hradbě na spáru byl umožněn případný pohyb zdí zámku podél staré stavby.

Podle SHP nejprve v severovýchodním a jihovýchodním rohu zámku vznikly koutové útvary dodnes dochované v půdorysu přízemí. K nim se následně na jihu a severu připojila jednotraktová palácová křídla, na východě potom další mělké křídlo. Nároží koutových staveb tak vyčnívala do prostoru nádvoří. Je velmi pravděpodobné, že všechna tři křídla byla v patře opatřena pavlačemi ústícími právě do koutových útvarů.

Dispoziční členění přízemí je částečně původní, dispozice 1. patra byla ovšem zcela změněna. Při opravě jižní fasády zámku se zjistilo, že pod mladšími vrstvami je zachována fasáda z

doby pozdní gotiky či rané renesance včetně původní omítky. Mezi okny přízemí se dochovaly zbytky rané renesančních střílnovitých ostění, okna patra jsou potom na místě oken původních raně renesančních, jejichž ostění se dochovala pod dnešními novými omítkovými ostěními. Umístění okenních otvorů tedy při mladších úpravách zámku nebylo měněno, situování oken v rámci nových interiérů patra je proto poněkud nepravidelné. Na fasádě jihovýchodní věže byla také nalezena dvě kompletní ostění střílnovitých okének raně renesanční profilace. V interiéru přízemí věže se dochovaly různě změněné niky střílen, původně mířících na tři strany. Pozoruhodné prostory obsahuje i sklepní podlaží nacházející se pouze pod jižním křídlem s pozdně gotickými architektonickými články jako je polokruhově zaklenutý portál do věže či střílny.

Půdorys původního šlikovského hradu, který snad již můžeme nazývat zámek pevnostního typu (Brych-Rendek, s. 679), byl tedy pravidelný, stavba byla patrová se čtyřmi nárožními věžemi - baštami, z nichž obě jižní mají okrouhlé přízemí a polygonální horní část vysazenou na krakorcích. Zámek měl tři palácová křídla se zajímavými koutovými útvary v rozích, zřejmě v patře obíhaly pavlače. Překvapivá je ale koexistence starého podélného paláce uprostřed nádvoří současně s existencí zámku. Je možné, že stavebník měl původně záměr po dostavbě zámku starý palác zbořit, ale z nějakých důvodů k tomu nakonec nedošlo. Kolem pevnostního zámku obíhal široký vodní příkop napájený z blízkého potoka. Otázkou je doba vzniku zámku, ten se tradičně klade do roku 1480. Tento údaj uvádí August Sedláček s odkazem na starší zdroj, jímž je historické dílo hornoslavkovského humanistického učenice Caspara Bruschia (Sedláček 1905, 154). Historické okolnosti tomuto datování odpovídají, v této době si Falknov za své sídlo zvolil Mikuláš Šlik, zakladatel falknovské větve svého rodu a je tedy více než pravděpodobné, že ho neuspokojoval stávající hrádek a podnikl nějaké rozsáhlejší stavební úpravy. Mikuláš Šlik žil až do roku 1522, měl tedy dostatek času ke stavebnímu podnikání.

Jan Muk datuje všechny dochované pozdně gotické stavební články nejdříve do první třetiny 16. století, jejich vznik k roku 1480 považuje za vyloučený. Také výskyt pravidelné čtyřstranné dispozice s nárožními věžemi by byl k roku 1480 časný. Stavebně se tedy zámek hlásí spíše do 20. let 16. století, kdy by byl dílem až Mikulášova syna Volfa Šlika (vlastnil Falknov v letech 1522-1556). V místnosti ve východní části přízemí jižního křídla se dochoval tesaný sloupek, který je datován do první třetiny 16. stol. Je vyloučeno, aby vznikl již roku 1480. Jednopatrová obytná křídla měl tento pozdně gotický hrad patrně na jižní a severní straně. V rozích byla větší koutová stavení, která přesahovala do nádvoří, mezi nimi bylo užší východní křídlo, které sloužilo jako spojovací. Dá se předpokládat, že po jeho obvodu vedla dřevěná pavlač, která sloužila jako komunikace při jednotraktové dispozici všech křídel. Vývoj sídla mohl být samozřejmě dost složitý a jeho postupná výstavba se mohla táhnout desetiletí. Tuto otázku je třeba ponechat otevřenou. Dalších úprav se zámek zřejmě nedočkal ve vrcholné renesanci, ale až roku 1622, kdy ho přestavěli Nosticové a kdy zřejmě vznikly některé pozdně renesanční či raně barokní klenby.

Podle obrazu namalovanému kolem roku 1680 (nejpozději 1683) měl sokolovský zámek podobu čtyřhranné dispozice o třech křídlech opatřených čtyřmi věžemi, přičemž „viditelné zřejmě jižní křídlo má dvě podlaží s vysokými okny, jeho průčelí vrcholí třemi jednoduchými trojúhelnými štíty, z nichž střední je poněkud vyšší. Nárožní věže jsou třípodlažní, křídla však znatelně nepřevyšují. Každá je kryta helmou s vysokou lucernou a makovicí, vrcholící tyčí s koulí a paprscitou hvězdou. Vpravo pokračující boční, snad východní průčelí má uprostřed jediný trojúhelný štít se stupňovitými rameny (Lancinger-Líbal-Muk 1971). Zámek měl zřejmě červenou barvu, čemuž nasvědčují výrazné stopy červených nátěrů při pravé straně východního průčelí i na průčelí západním (Muk 1972). Vnější vzhled zámku tedy nebyl v podstatě příliš odlišný od současného stavu, nejvýraznější změnu zaznamenaly střechy, zejména na věžích, které byly po přestavbě v 17. stol. kryty barokními báními.

Pro dnešní stav zámku byla určující velká barokní přestavba realizovaná v 60. letech 17. století za vlády Nosticů (Buben 1992, 99, Lancinger-Líbal-Muk 1971). Jejím výsledkem byla podoba zámku, při které byly nejprve opraveny zničené části předchozí stavby, což se týkalo zejména jihovýchodní věže poničené při ostřelování zámku, a věže severozápadní, která byla patrně vybudována zcela nově (viz historické stavební plány), nemá totiž již charakter bastionu a její zdivo je výrazně tenčí než u věží původních. Zcela nově bylo postaveno západní křídlo, které svým vnějším traktem vystupovalo mimo rámec původního hradu do bývalého příkopu. Od počátku se u západního křídla počítalo s arkádami, arkádový trakt byl následně přidán i k protějším křídlu východnímu. Zřízení arkád na jižním křídle nebylo původně plánováno, neboť zkracují boční průčelí, která byla zamýšlena jako symetrická. Byly tedy navrženy až při změně projektu a vznikly teprve po vybudování arkád na křídle západním a východním. Kvůli těmto arkádám musela být navíc zmenšena i okna na jižním křídle. Jejich rytmus střídající se z širokých a úzkých oblouků je ovšem velmi zajímavým.

Dispozice prvního patra se nelišila příliš od dnešní, došlo v ní jen k několika úpravám v křídle severním a jižním. Ve Stavebně historickém průzkumu se píše, že „nemáme jistoty, zda původnímu konceptu přestavby náleží také kruhový a oválný pokoj v severovýchodním koutě areálu. Výrazně mladší jsou štukatury těchto místností stejně jako sousední pokoje původně s alkovnou při dvorním průčelí. Kruhové pokoje samy o sobě nejsou vyloučeny v době třetí čtvrtiny sedmnáctého století (Lancinger-Líbal-Muk 1971, s. 39) Jitka Beranová se přiklání k názoru, že tyto místnosti vznikly později, po smrti Jana Hartvíka, neboť v inventáři z roku 1683 o nich není zmínka, ačkoli je toto patro popsáno celkem podrobně, zatímco inventář z roku 1736 je již zachycuje. Je tedy pravděpodobné, že je nechal vybudovat po smrti předchozího majitele Antonín Jan Nostic (Beranová 2010, s. 40).

Typické jsou také obdélné výplně parapetů pravoúhle vykrajované v rozích, jaké bychom mohli opět spatřit na mnoha objektech v Chebu z okruhu tvorby Abrahama Leutnera (Lancinger-

Líbal-Muk 1971). Jako vzácný je hodnocen. Možná do jiné etapy barokní přestavby spadá členění východního rizalitu, které se odlišuje od ostatních. Je pravděpodobné, že v tomto stavu zůstal zámek téměř nezměněn až do doby okolo roku 1800, kdy proběhla další významná přestavba budovy.

4. Stavebně historická analýza objektu zámku

Pro přeměnu vnitřního dispozičního uspořádání sokolovského zámku je vynikající prací diplomová práce Jitky Beranové z roku 2010 (viz výše), za jejíž hlavní přínos práce je možno považovat jak shrnutí dosud známých poznatků o zámku v Sokolově a jejich určitou revizi, tak studium archivního materiálu, zejména zámeckých inventářů.

Po smrti Jana Hartvíka byl sepsán inventář jeho majetku a schválen úřadem Desk zemských 3. července 1683. V přízemí zámku bylo v inventáři popsáno osm prostor, sklep a nádvoří, což však neodpovídá skutečnému počtu místností, které se zde nacházely. Je možné, že některá označení platila pro více místností najednou, např. u tzv. garderoby je to celkem pravděpodobné. Na základě uvedených údajů není možné určit, kde se která místnost s určitostí nacházela. Zaznamenána je zde kuchyně (28), světnice lokaje (39), komora vedle ní (40), pokoj sekretáře (38), vedlejší pokoj (37), pokoj naproti (35), lázeň (33, 34) a již zmíněná garderoba (9, 12, 15, 17). Zdá se, že kromě garderoby a kuchyně se těchto 6 pokojů nacházelo v západním křídle zámku a že jsou popsány tak, jak jdou za sebou ze severu na jih. Do komory vedle světnice lokaje (39), umístěné ve věžním pokoji, se pravděpodobně vcházelo z předsíně (40). Kuchyně se nacházela, stejně jako v pozdější době, v jižním křídle zámku. Dá se též předpokládat, že některé ze zbylých místností v jižním křídle zámku sloužily, jak je doloženo z pozdější doby, např. jako dřevník nebo spíž. V garderobě v prostorách východního křídla se nacházela zřejmě zbrojnice.

V první patře je popsáno 24 prostor, popis začíná v severní části západního křídla a končí jídelnou v severním křídle zámku. Prvním popsaným pokojem byl hraběcí rondelový pokoj (gräfliches Rundelzimmer) (136), kde se podle inventáře nacházely portréty (Brustcontrafe), dále zde stála kamna. Následoval tzv. druhý pokoj (135), ve kterém se nacházela vestavěná skříň (eingemauerte Almer). Za ním byl tzv. třetí pokoj (134), na nějž navazovala ložnice (133), kde bylo lůžko. Dalším pokojem byl dámský pokoj (132) se stolky a křesly a komora vedle (131) 153 s francouzskou postelí, posuvnou postelí a třemi židlemi. Podél těchto pokojů na straně k nádvoří vedla tzv. galerie (x140), kde bylo umístěno pět obrazů koní, deset krajinek, šest obrazů s kuchyňským zátiším (Kuchelstuckh) a bicí hodiny.

Obrazy koní visely též na chodbě u velkého sálu (x141) v jižním křídle zámku. Popis tohoto křídla začíná rondelem proti oboře (129, 130), v němž byly umístěny portréty panovníků (např. Ferdinanda IV. či polského krále), velká krajina a různá zátiší. Mimo to zde bylo jedno lůžko, paraván, stolky a křesla. V komoře (antecamera) vedle rondelu (128) visely opět drobné

krajinky, obrazy bitev, z nábytku zde byl mimo jiné paraván a skříň na lůžkoviny. Vedle tohoto pokoje byl tzv. velký sál (124 – 127), kde viselo dvacet šest obrazů s nejrůznější tematikou. Stála zde také kamna s příslušenstvím a dva hnědé stoly. Z tohoto sálu se dalo vstoupit na balkón, ačkoli o tom v inventáři zmínku nenajdeme. Dále následuje popis předsíně (121), která se nacházela mezi velkým sálem a rondelem (Vorhauf zwischen dem Saal und der Rundellen), tato místnost ovšem nemohla být podle Stavebně historického průzkumu skutečně mezi rondelem a velkým sálem, proto předpokládám, že se nacházela před nimi – dnes se jedná o prostor u schodiště Lancinger-Líbal-Muk 1971). Obdobně tomu je i u pozdějších inventářů, kde je tato předsíň zmiňována. Stavebně historický průzkum totiž u místnosti s číslem 124, která by danému popisu odpovídala, zachycuje na její západní stěně klasicistní zdivo. Případně zde mohla být v barokní době pouze jakási příčka, která byla při klasicistní přestavbě nahrazena zdivem. Ve zmiňované předsíni byl umístěn servírovací stůl se sklenicemi na víno a pivo. V rondelu naproti domu rybáře (Fischhaus 122, 123) se nacházel paraván, dvě postele, stoly a židle potažené plátnem.

Východní křídlo sloužilo dámskému osazenstvu zámku s kaplí v severovýchodním rondelu. V severním křídle existovaly v této době dva pokoje, a to druhý pokoj při jídelně (104) a jídelna (101 – 103, 105, 138, 139) s alkovnou.

Po smrti Antonína Jana Nostice 30. října 1736, byl sepsán inventář, který se zachoval ve dvou opisech z roku 1737. První místností od jihovýchodního rondelu přes jižní a západní křídlo ke křídlu východnímu byl hraběcí pokoj (S. Exc. Grafenszimmer) (122, 123), který se nacházel v jihovýchodním rondelu, dále předpokoj (121), malá retiráda (119), která je ve Stavebně historickém průzkumu označována jako „malý záchod“ s cínovým nočníkem (toaletní místnost či malá odpočívárna) - hraběcí pokoj, předpokoj a malá retiráda, tvořily společně apartmá. Další místností byl velký sál (124 - 127), kde stál kulečnický stůl, dlouhá hra (Langes Spiehl), jídelní stůl, železná kamna s příslušenstvím a další, doplňky byly v modré barvě, vedle sálu se nacházel malý pokoj (128), kde se nalézala postel, pět křesel, židle s nočníkem (Nachtstuhl), dále věžní pokoje vedl zahrady (131), ve kterém bylo umístěno kanape, osm křesel, dva stoly, postel se závěsy, černý stůl s lavorem a zrcadlo. Mezi ním a předchozím malým pokojem byl rondel (129, 130), kde stálo sedm křesel, stůl a stůl s lavorem. V severním křídle se nacházela tzv. velká jídelna nad přední branou (101 – 103, 105, 138, 139).

Po smrti hraběte Františka Václava Nostice 23. září 1765 byl opět sepsán inventář sokolovského zámku, kde začíná popis v jižní části západního křídla a končí v západní části křídla jižního. Prvním pokojem byl hraběcí pokoj číslo jedna (S. Excellenz Zimmer) (132), Ve vedlejším pokoji číslo dva (133) byly umístěny dvě postele se závěsy, ve vedlejším pokoji číslo tři (134) se nacházelo zrcadlo, kanape, stůl a psací stůl, v dalším pokoji číslo čtyři (135) stála postel se závěsy, starý paraván o šesti křídlech, židle s nočníkem, V rondelovém pokoji číslo pět (136) byly dvě skříně, starý stůl a křeslo potažené červenou látkou. V severním křídle zámku se nacházela

velká jídelna označená číslem šest (101–103, 105, 138, 139). V jižním křídle se nacházel velký sál (124 –127), kde je zmiňována stará zástěna před velšským krbem, kulečník a dřevěný dlouhý stůl nazývaný kapucínský biliár. V pokoji číslo dvacet jedna (128) byl hrací stůl (Spiel-Taffel) a dále následovala jídelna číslo dvacet dva (129, 130) umístěná v rondelu. Ve vedlejším pokoji číslo dvacet tři (131) byla postel, taburet a dva stolky, a poslední prostrou prvního patra západního křídla byla galerie (x140).

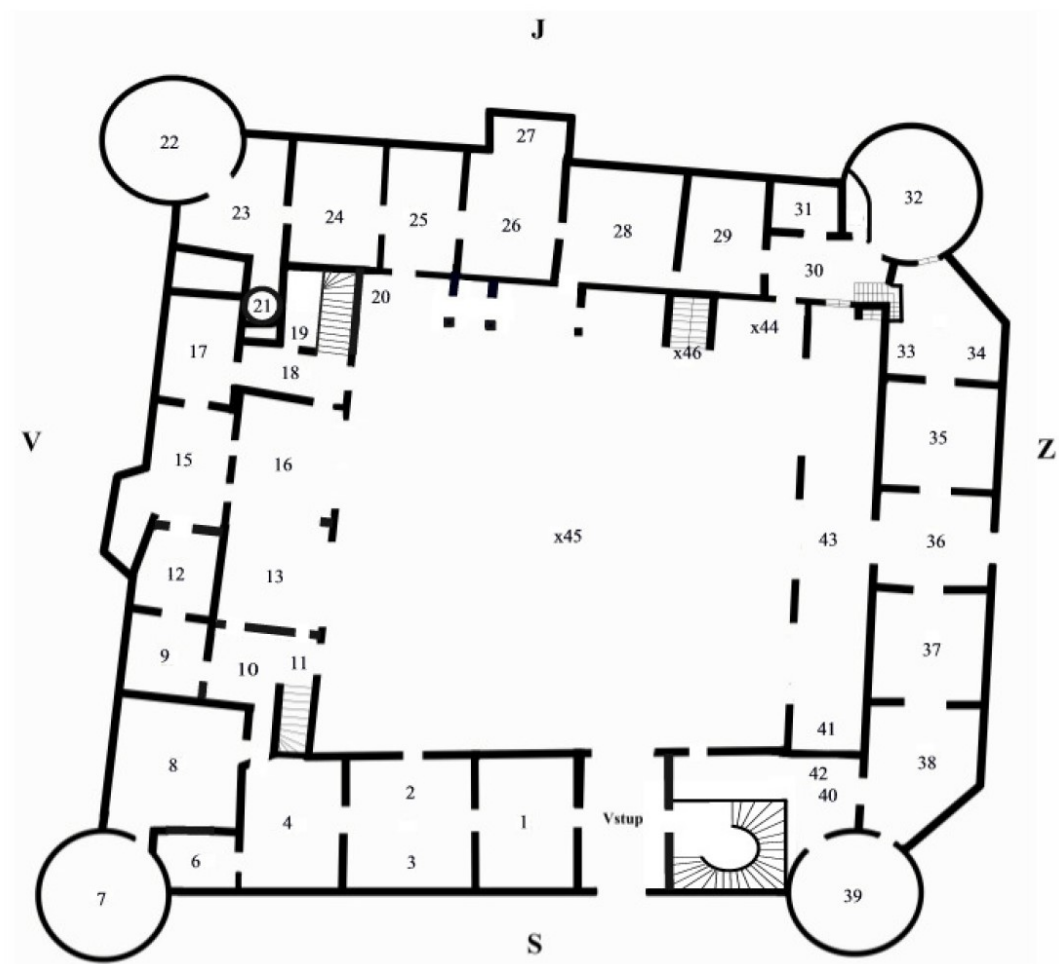
Dva roky po smrti hraběte Františka Antonína Nostice byl 31. prosince 1796 dokončen další inventář, který dokládá, že přestavba zámku, datovaná běžně do roku 1800 či 1805, začala již dříve. Inventář již nezaznamenává velký sál, který byl pravděpodobně nedlouho před jeho sepsáním rozdělen na čtyři pokoje. V prvním patře je totiž popsáno dvacet osm prostor a galerie, v předchozích třech inventářích bylo popisováno vždy prostor méně (mezi dvaceti čtyřmi a dvaceti osmi prostory včetně galerie). V pokoji číslo devatenáct (126) se nacházel vstup na balkón. Autoři Stavebně historického průzkumu argumentují svůj názor na rozdělení velkého sálu až v pozdějších dobách tím, že ještě v roce 1819 je velký sál zaznamenán. V Protokolu k sepsání inventury z roku 1819 je sice „sál“ zvlášť uveden, ale nenese přídomek „velký“, stejně tak popis uvedený v knize č. 1 k roku 1821. Znamenalo by to, že s klasicistní přestavbou bylo započato snad hned po smrti Františka Antonína Nostice, tedy těsně před rokem 1795 či na jeho počátku, a Bedřich Jan ji pak dokončil. Tomu by nasvědčoval i letopočet zachovaný při portálu v západním křídle uvádějící rok 1800 a zaznamenávající zřejmě rok dokončení hlavních úprav. Je možné, že se drobnější stavební úpravy protáhly ještě po roce 1800.

U portálu v západním křídle zámku se dochoval záznam o provedené opravě – nápis „Renoviert 1800 F. G. N. R.“ (Friedrich Graf Nostitz Rieneck). Je pravděpodobné, že přestavba trvala více let a že započala před rokem 1800 a tato datace tak znamená ukončení hlavních úprav. Změny se týkaly nejvíce severního a jižního křídla zámku, kde došlo zřejmě nejdříve k rozdělení velkého sálu na čtyři pokoje a posléze i jídelny. Zámek získal klasicistní dveře, které se místy dochovaly dodnes i s ostěním. Klasicistní úprava se dotkla fasád i arkád, původní barokní bání na věžích byly nahrazeny nízkými kuželovými střechami. Střecha zámku byla ještě v roce 1825 kryta cihlovými taškami. Zásahy do dispozice jednotlivých pater nejpozději roku 1863, kdy byly již hotové, jak dokládají zachované stavební plány vyhotovené hraběcím zednickým mistrem Karlem Mayerem.

Přibližný plán přízemí zámku v době baroka podle J. Beranové

* čísla v závorce značí pořadí v inventáři

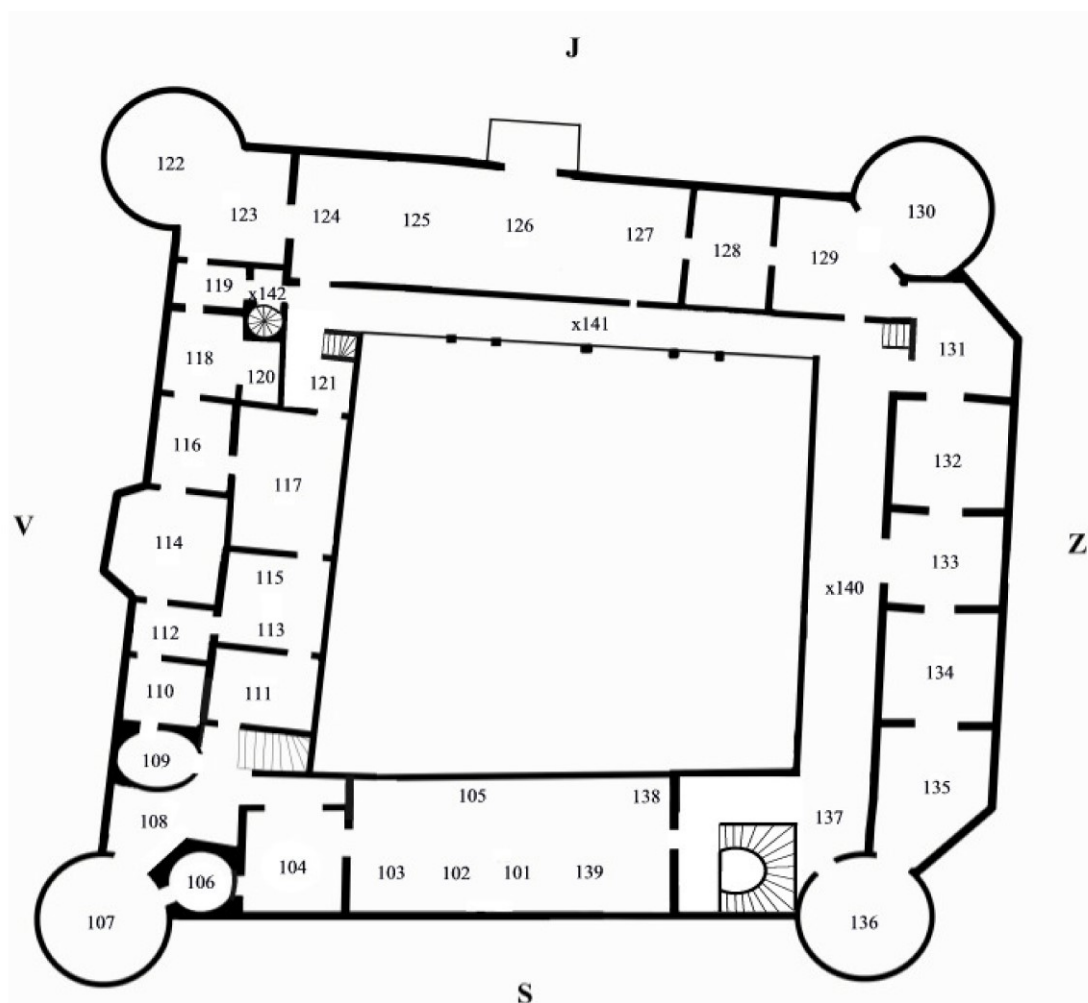
** zelená barva znamená, že prostor zde pravděpodobně byl, ale v inventáři zaznamenán výslovně není

* **	1683	1736	1765	1795/6
1		kancelář vedle	kancelář (32)	byt lékaře (31)
2,3		důstojnický pokoj (40)		
4		komora (41)	kuchyňský pokoj (30)	byt zámeckého čeledína (32)
6			pokojík vedle (31)	
7		pokoj pod kaplí aneb pokoj stolníka (43)	stará garderoba (29)	rondel (34)
8		dolní pokoj hejtmána (42)		pokoj lokaje (33)
9	garderoba (36)	garderoba (34)	panská zbrojnice (28)	garderoba (47)

10,11	předsíň	předsíň	předsíň	černá skříň č. 28 (48)
12	viz 9	viz 9	viz 9	viz 9
15			zbrojnice (27)	stará garderoba (36)
17				
18	předsíň	předsíň	předsíň	
19	sklep	sklep	vinný sklep (44)	vinný a pivní sklep (35)
20	schody	schody	schody	schody
22		pokoj komorníka	úřední archiv (45)	archiv
23				
24		laboratoř (44)	stará laboratoř (43)	
25		kvelb		
26,27		kuchyňský pokoj (45)	kvelb vedle (42)	kuchyňský kvelb (38)
28	kuchyně (37)	kuchyňský kvelb (46)	kuchyně (41)	kuchyně (37)
29		pokoj lokaje (47)	pokoj lokaje (40)	kuchyňský pokoj (39)
30	předsíň	předsíň	předsíň	předsíň
31			starý pokoj lokaje (38)	malý pokojík vedle (40)
32		pokladníková kancelář (37)	důstojnický pokoj (37)	rondelový kvelb (45)
33,34	lázeň (35)	vedlejší pokoj tamtéž (36)	pokoj sekretáře (36)	lokajský pokoj (46)
35	pokoj naproti (34)	pokoj pokladníka vedle brány do zahrady (35)	pekárna cukroví (35)	pekárna cukroví (43)
36	vjezd	vjezd	vjezd	vjezd
37	vedlejší pokoj (33)	dolní pokoj naproti bráně do zahrady po pravé ruce (38)	dolní pokoj po pravé ruce naproti zahradě (34)	kancelář (42)
38	pokoj sekretáře (32)	spodní pokoj vedle (39)	pokoj důchodního dole naproti zahradě (33)	byť ředitele správy pokojů (41)
39	světnice lokaje (30)			
40	předsíň + komora vedle (31)	předsíň	předsíň	
42	schody	schody	schody	schody
43	chodba	chodba	venku na zámecké chodbě (39)	ze zámku venku (44)
x45	nádvoří (39)	nádvoří	nádvoří	nádvoří
x46	sklep (38)	sklep	sklep	

Přibližný plán prvního patra zámku v době baroka podle J. Beranové

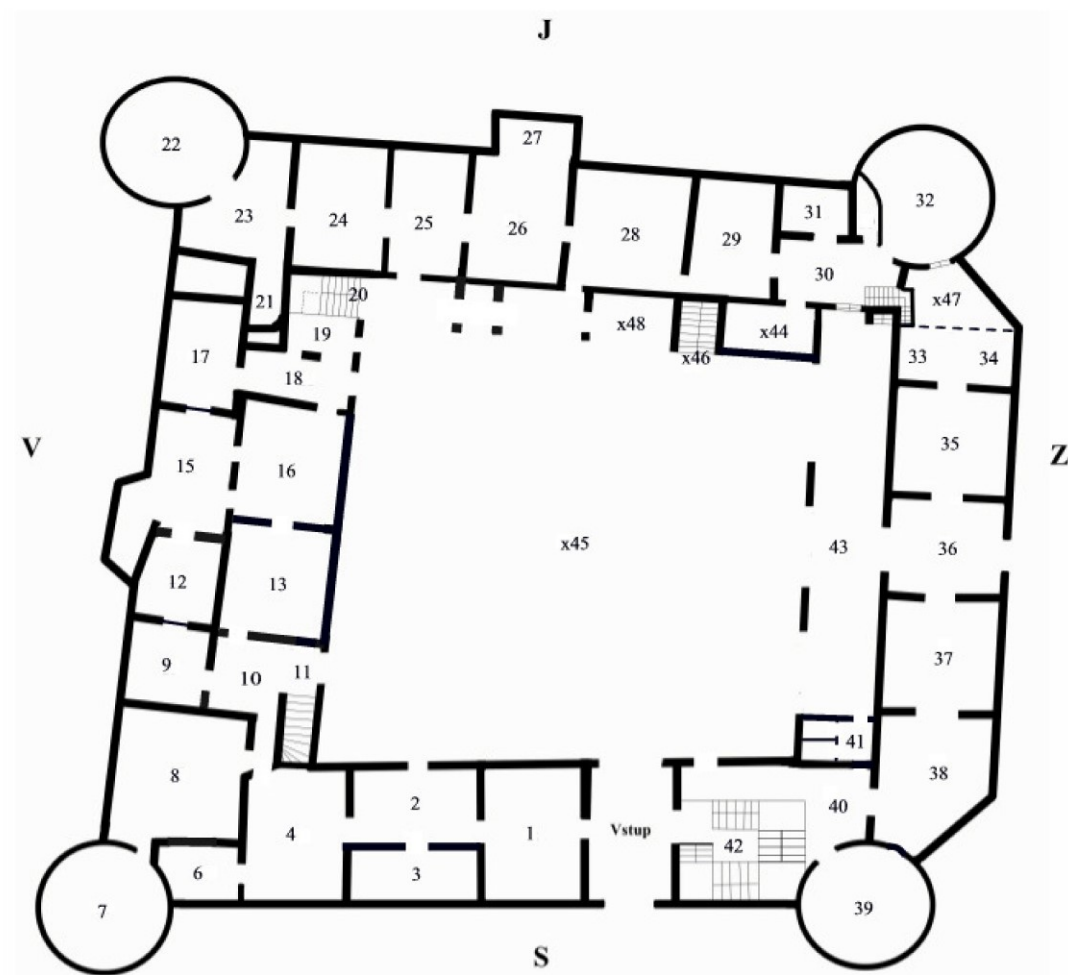

	1683	1736	1765	1795/6
101	jídlna (24)	velká jídelna nad přední branou (13)	velká jídelna č. 6 (6)	1. (1)
102				
103				
104	druhý pokoj při jídelně (23)	pokoj vedle (14)	vedlejší pokoj č. 7 (7)	2. (2)
105	viz 101	viz 101	viz 101	viz 101
106	předpokoj kaple (20)	rondel u kaple (16)	rondel u kaple č. 9 (9)	4. (4)
107	kaple (21)	kaple (17)	kaple č. 10 (10)	5. kaple (5)
108	viz 106	prostor při kapli (18)		6. (6)
109		rondel nad pokojem stolníka (21)	pokoj u kaple č. 11 (11)	7. (7)

110	ložnice při předpokoji kaple (22)	pokoj vedle (22)	pokoj č. 12 (12)	8. (8)
111	druhý pokoj vedle (16)	pokoj u schodiště ke kapli (19)	pokoj č. 8 (8)	3. (3)
112	přední komora vedle dámského pokoje (17)	pokoj hned vedle (23)		9. (9)
113,115	dámská světnice (15)	druhý pokoj vedle naproti dvoru (20)	15. vedlejší pokoj (15)	10. (10)
114	druhý pokoj vedle (18)	dámský pokoj (24)	dámský pokoj č. 13 (13)	11. (11)
116	stará dámská světnice (19)	předpokoj ze strany dámského pokoje (25)		13. (13)
117	předsín u dámského pokoje (14)	zimní jídelna (27)	14. stará zimní jídelna (14)	12. (12)
118		dámský pokoj vedle kabinetu (26)	16. pokoj mladého pána (16)	14. (14)
119		malá retiráda (3)	17. malý pokoj vedle (17)	15. (15)
120	viz 118	kabinet	viz 118	viz 118
121	předsín mezi sálem a rondelem (12)	předpokoj (2)	malý předpokoj č. 19 (19)	
122,123	rondel proti rybářskému domu (13)	hraběcí pokoj (1)	pokoj č. 18 (18)	16. (16)
124	velký sál (11)	velký sál (4)	velký sál č. 20 (20)	17. (17)
125				18. (18)
126				19. (19)
127				20. (20)
128	komora vedle rondelu (10)	malý pokoj vedle sálu (5)	Pokoj č. 21 (21)	21. (21)
129,130	rondel naproti oboře (9)	rondel vedle (7)	jídelna č. 22 (22)	22. jídelna (22)
131	komora vedle (6)	věžní pokoj vedle zahrady (6)	pokoj č. 23 (23)	23. (23)
132	dámský pokoj (5)	pokoj naproti zahradě (8)	hraběcí pokoj (1)	24. (24)
133	ložnice (4)	pokoj nad branou do zahrady (9)	vedlejší pokoj č. 2 (2)	25. (25)
134	třetí pokoj (3)	pokoj vedle (10)	vedlejší pokoj č. 3 (3)	26. (26)
135	druhý pokoj s vestavěnou skříní (2)	rohový pokoj proti stělnici (11)	pokoj č. 4 (4)	27. (27)
136	kulatý hraběcí pokoj (1)	rondel naproti hlídačovu domku (12)	rondelový pokoj č. 5 (5)	28. (28)
137	schodiště	schodiště	schodiště	schodiště
138,139	viz 101	viz 101	viz 101	viz 101
x140	galerie (7)	galerie (28)	galerie (24)	galerie (29)
x141	chodba u sálu (8)	chodba	chodba	chodba

Přibližný plán přízemí zámku v době klasicismu podle J. Beranové

- * čísla v závorce značí pořadí v inventáři
 ** zelená barva znamená, že prostor zde pravděpodobně byl, ale v inventáři zaznamenán výslovně není
 *** kurzíva značí název místnosti v jiném dokumentu než inventáři, pokud se odlišují (1819 Protokol, 1872 Popis objektů)

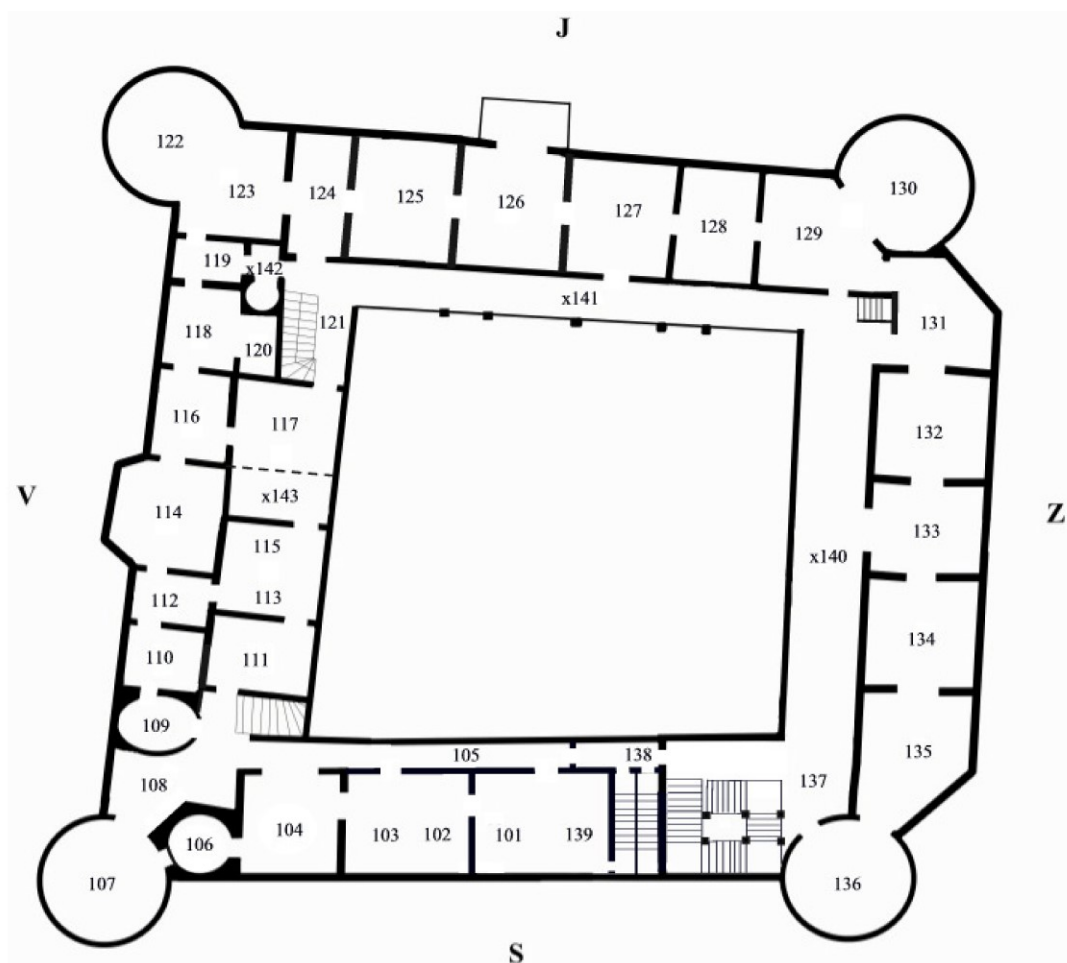

***	1819	1830	1872	
1	kancelář báňské správy č. 30 (34) <i>kancelář báňské správy</i>	kancelář	velký pokoj	1. byt zámeckého správce (1)
2	předsín k č. 30 (35) <i>předsín</i>	předsín	stejná místnost jako č. 3	
3	<i>kuchyně</i>	kuchyně	stejná místnost jako č. 2	
4	přilehlý pokoj č. 31 (36) kuchyňský pokoj	kancelář	úschovna (Behältnis)	
5	x	x	záchod	

6	komora č. 34 (39) vedlejší komora		úschovna (Behältnis)	
7	jídelna služebnictva č. 33 (38) věž		2. věžní pokoj (2) věž	
8	kvelb č. 32 (37) pokoj		3. pokoj (3) místnost	
9	kvelb č. 35 (41) kvelb	kvelb	zaklenutá místnost	
10,11	předsín č. 35 (40) předsín	předsín	předsín	
12	kávová kuchyně č. 36 (42) kvelb	kuchyně	zaklenutá místnost	
13	zbrojnice	kvelb	5. žehlárna (4) mandlovací místnost	
15	vedlejší pokoj č. 37 (43) kvelb	kvelb	7. kvelb (6) zaklenutá místnost	
16	kvelb č. 38 (44) kvelb	kvelb	6. prádelna (5) prádelna	
17	kvelb	kvelb	8. pokoj (7) dlážděná místnost	
18	předsín	předsín	předsín	
19	sklep kvelb	sklep	vinný sklep (44)	
20	schody	schody	schody	
22	archiv	kvelb	9. archiv (8)	
23		kvelb	archiv a místnost ve věži	
24	kuchyňský kvelb č. 39 (45) spíž	spíž	10. kvelb (9) předsín	
25	dřevník		11. dřevník (10) dřevník	
26,27	dřevěný kvelb č. 40 (46) dřevník	dřevník	12. pekárenský pokoj (11) pekárna	
28	velká kuchyně č. 41 (47) panská kuchyně	velkopanská kuchyně	13. kuchyně (12) zámecká kuchyně	
29	kuchyňský pokoj č. 42 (48) pokoj pro kuchaře	pokoj pro kuchaře	14. pokoj (13) pokoj	
30	předsín	předsín	16. předsín (15) předsín	
31	ložnice		17. pokoj (16) kuchyňský pokoj se zdvižným zařízením	
32	kvelb	byt ředitele	18. pokoj (17) věžní pokoj	
33,34	registratura		20. pokoj (19) stejný pokoj jako č. x47 a 35	
35	kancelář č. 43 (49) úřední kancelář	úřední kancelář	21. pokoj (20) stejný pokoj jako č. x47 a 33,34	

36	vjezd	vjezd	vjezd <i>sala terrena</i>
37	pokoj pro služebníky	kvelb	22. sál se zbraněmi (21) <i>sál se zbraněmi</i>
38	obytný pokoj	kvelb	<i>vedlejší oddělení sálu se zbraněmi</i>
39	věžní pokoj		23. pokoj (22) <i>věžní pokoj</i>
40	předsíňka	předsíň	předsíň
41	x	x	<i>záchod</i>
42	schody	schody	<i>schody</i>
43	chodba	chodba	<i>chodba</i>
x44	spíž	spíž	15. spíž (14) <i>spíž</i>
x45	nádvoří	nádvoří	<i>nádvoří</i>
x46	sklep	sklep	<i>sklep</i>
x47	viz 33,34	viz 32	19. pokoj (18) <i>stejný pokoj jako č. 33,34 a 35</i>

Přibližný plán prvního patra zámku v době klasicismu podle J. Beranové

	1819	1830	1872
101,139	sál č. 1 (1)	pokoj	31. pokoj (36) <i>větší pokoj</i>
102,103	pokoj č. 2 (2)	pokoj	30. pokoj (35) <i>menší pokoj</i>
104	pokoj č. 3 (3)	pokoj	29. pokoj (34) <i>pokoj</i>
105	chodba	chodba	chodba
106	vestavěný kapličkový pokojík (4)	pokoj	28. rondelový pokoj (33) <i>kabinet</i>
107	kaple	kaple	23. kaple (30) <i>kaple</i>

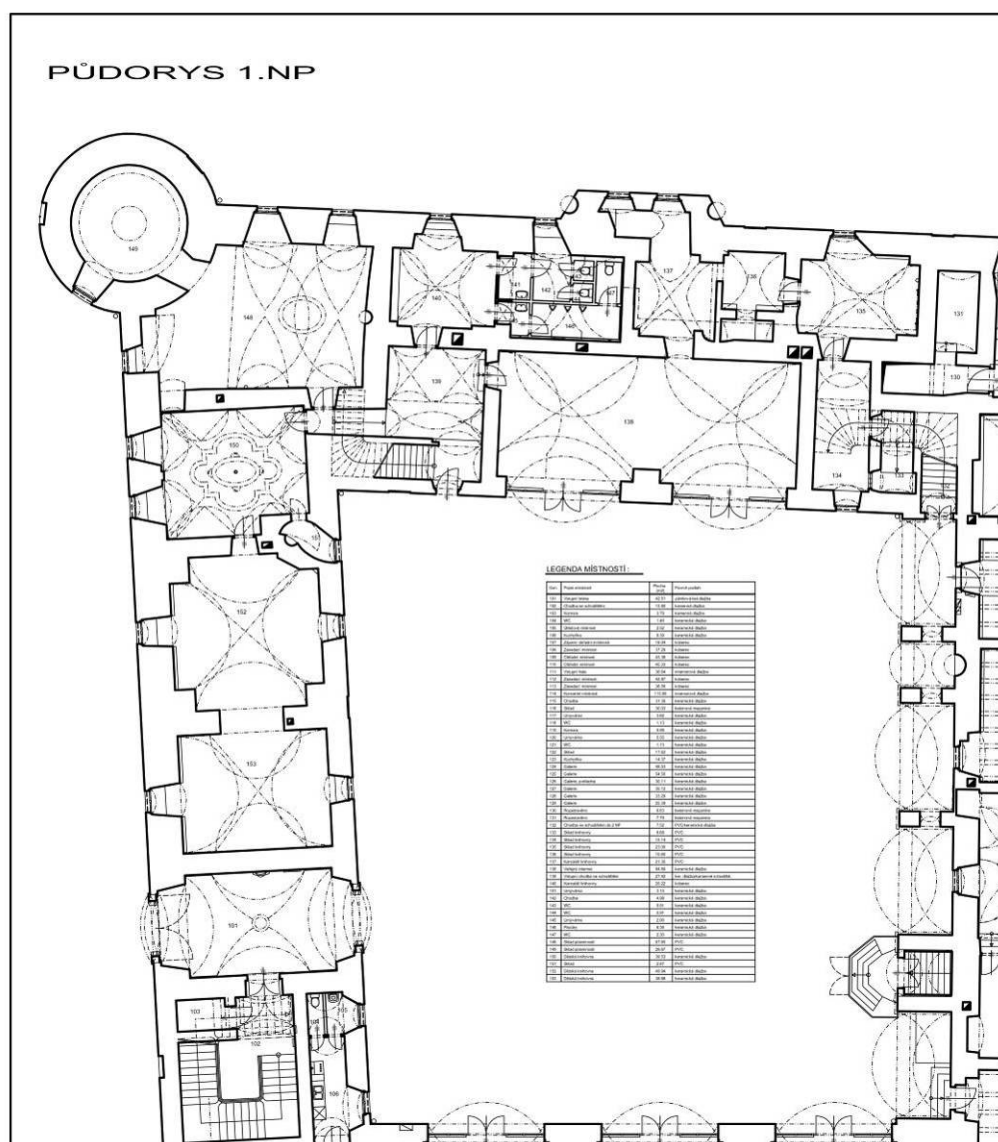
108	předsín	předsín	předsín (31) předsín se 2 odděleními (32) <i>předsín + záchod</i>
109	pokoj č. 4 (5)		šatna
110	pokoj č. 5 (6)		<i>pokoj</i>
111	pokoj č. 12 (13)		<i>pokoj</i>
112	pokoj č. 6 (7)		<i>pokoj</i>
113	pokoj č. 11 (12)		<i>pokoj</i>
114	pokoj č. 7 (8)		<i>pokoj</i>
115	viz 113	viz 113	viz 113
116	pokoj č. 8 (9)		<i>pokoj</i>
117	pokoj č. 10 (11)		<i>pokoj</i>
118	pokoj č.9 (10)		<i>pokoj se štukovým přehrazením</i>
119	retiráda	retiráda	<i>záchodová chodba</i>
120	viz 118	viz 118	viz 118
121		předsín	15. schodiště (26) <i>prostor u schodiště</i>
122,123	dámský pokoj č. 24 (26)	pokoj	14. kulečnickový pokoj (25) <i>pokoj</i>
124	ložnice č. 23 (25)	pokoj	13. kredenc (24) <i>pokoj</i>
125	sedací pokoj č. 22 (24)	pokoj	12. jídelna <i>pokoj</i>
126	č. 21 (23)	pokoj	11. <i>pokoj s balkonem</i>
127	č. 20 (22)	pokoj	10. <i>pokoj</i>
128	č. 19 (21)	pokoj	9. <i>pokoj</i>
129,130	č. 18 (20)	pokoj	8. <i>pokoj</i>
131	předpokoj k č. 17 (19)	předsín	7. <i>pokoj</i>
132	č. 17 (18)	pokoj	6. <i>pokoj</i>
133	č. 16 (17)	pokoj	5. <i>pokoj</i>
134	č. 15 (16)	pokoj	4. <i>pokoj</i>
135	č. 14 (15)	pokoj	3. <i>pokoj</i>
136	č. 13 (14)	pokoj	<i>pokoj ve věži</i>
137	vstupní prostor u schodiště	vstupní prostor u schodiště	1. schodiště (23) <i>schodiště</i>
138	předsín	předsín	32. předsín u schodů na půdu (37) <i>schody na půdu</i>
x140	galerie	galerie	1. zavřená chodba (23) <i>chodba</i>
x141	chodba	chodba	16. chodba (27)
x142			x
x143	viz 117		<i>pokoj</i>

Zámek v Sokolově stál z hlediska Nosticů poněkud ve stínu jejich paláce v Praze či zámku v Měšicích. Do konce 18. století sloužil spíše jako správní centrum a členové rodu zde příliš času netrávili. Určitá změna nastala na počátku 19. století, kdy byl zámek rekonstruován. Od této doby se Nosticové v Sokolově zdržovali více a na konci 19. století zde krátce sídlili i příslušníci vedlejší rodové linie. Objekt sloužil částečně i jako letní sídlo. Zejména 2. polovina 19. století znamenala pro zámek dobu rozkvětu. Inventář z roku 1872 zaznamenává v jižním křídle sedm pokojů s tvrdými parketami, z nichž dva byly propojené s věžemi a ve dvou byly umístěny velšské krby. V prostředním z nich (126) se nacházel balkon opatřený železným zábradlím, na který se vcházelo přes perské prosklené dveře. Ve vedlejším pokoji (125) se nacházela jídelna, která je zde zachycena i v roce 1913. V letech 1877 – 1880 byly realizovány úpravy spočívající ve statickém zajištění patrně severních věží a vyzdvižení nové střechy zámku, krytých břidlicí. V účtu za malířské práce ze 7. října 1879 jsou zachyceny v patře jižního křídla starý věžní pokoj (122, 123), dále kredenc (124), jídelní salon (125), salon u terasy (126), druhý salon (127), pracovna (Schreibzimmer) (128), ložnice (129, 130). V protokolu o soudní prohlídce zámku z roku 1885 se praví, že byly zvýšeny všechny čtyři nárožní věže a střední rizalit jižního a severního vnějšího traktu o výšku jednoho podlaží. Přitom věže získaly kuželové střechy pyramidálního tvaru pod břidlicovou krytinou s bleskosvody, rizality byly korunovány římsou a špičatými frontony. Celá stará střecha byla sejmuta, tašky byly nahrazeny břidlicovou krytinou na prkenném bednění, okolo byla v celém rozsahu udělána nová římsa. Též byly na více místech na zámku instalovány bleskosvody (viz příloha č. 27). V jižním křídle prvního patra bylo nahrazeno cihlové dláždění chodby mozaikovitým obložením s cementovými deskami. Místnosti v prvním patře východního a jižního traktu byly opatřeny parketami, zbylá dvě křídla prkennou podlahou.

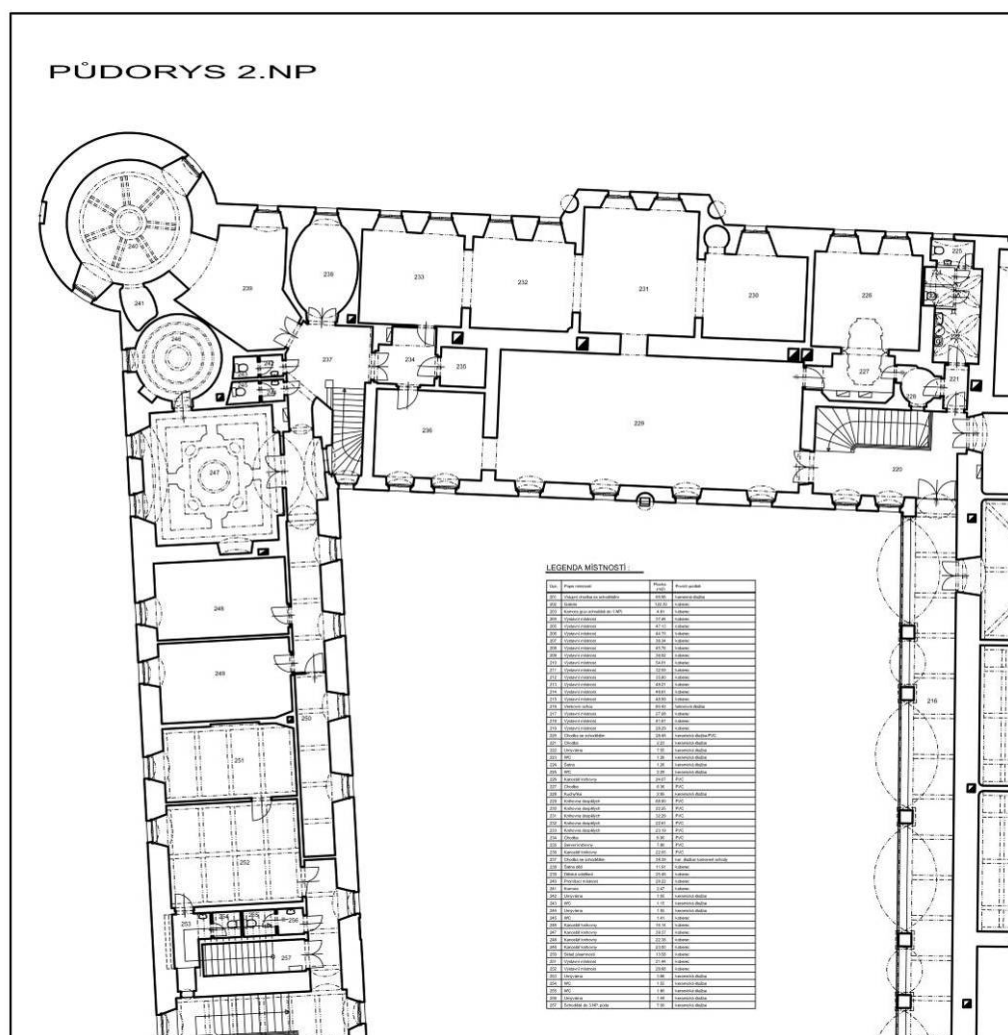
V první třetině 20. století se počítalo s tím, že Bedřich Leopold Nostic bude mít v budoucnu na zámku své sídlo. Snad i z toho důvodu došlo k modernizaci budovy v podobě její elektrifikace či vylepšení zařízení. Z roku 1913 se dochovalo zaměření přízemí a prvního patra zámku. V prvním patře jižního křídla se nacházel pokoj Jeho Excelence (122, 123), předpokoj (124), jídelna (125), balkónový salon (126), klavírový salon (127), malá ložnice (128), velká ložnice Její Excelence (129, 130). V jižním křídle se nacházely spíše společenské místnosti. Mezi lety 1913 a 1922 byly tyto prostory nově upraveny, měly 1 m vysoké dřevěné obložení a umělecky provedené dřevěné stropy.

5. Hloubkový stavebně historický průzkum - popis nálezů

V rámci přípravy pro vybudování nové muzejní expozice ve východním křídle byl proveden v hloubkový stavebně historický průzkum, který umožnil ověření poznatků z předchozích výzkumů a svými nálezy odhalil řadu nových zjištění a souvislostí dispozičního vývoje dotčeného traktu zámku.

Sokolov, zámek, 1. NP, prostory severního a východního křídla, kde byl prováděn hloubkový SHP

Sokolov, zámek, 2. NP, prostory severního a východního křídla, kde byl prováděn hloubkový SHP

6. Náměty pro další průzkum

Operativní dokumentace (OPD)

Vzhledem k tomu, že jsou v objektu zachovány omítky, je míra podrobnosti i následná interpretace stavebně historického průzkumu úměrná daným možnostem. K dalším významným poznatkům a hodnocením celkového uměleckého a stavebního řešení sledovaného objektu i jeho jednotlivých detailů, lze dojít až na základě hlubšího poznání po odkrytí stavebních konstrukcí. Pokud budou jak v exteriéru, tak i v interiéru prováděny stavební zásahy a úpravy, bude vhodné prohloubit naše současné poznatky stavebního vývoje dalšími průzkumy ve formě tzv. operativní dokumentace. Hlavním úkolem OPD je studium materiálové skladby, tvarů, výtvarných forem a vztahů mezi jednotlivými částmi konstrukcí, a to s cílem rozpoznat a dokumentovat jevy, které nebyly dříve pohledově přístupné a které mohou přispět k vyhodnocení historické podstaty stavby – tedy její původní podoby, následných proměn a významu. Dokumentace nálezů a nálezových situací prováděná v průběhu stavebních prací doplňuje a koriguje dřívější poznatky v průběhu stavebních prací na základě hlubšího poznání souboru kvalit objektu. OPD se zpravidla provádí v situacích, kdy jsou tyto informace přístupné jen po velmi krátkou dobu (dílní opravy, obnovy, rekonstrukce, samovolné destrukce stavby), a hrozí tak akutní nebezpečí z prodlení.

Při jakémkoliv zásahu do omítkových vrstev je nutné provést dokumentaci odhalených částí. Právě odkryté situace (části konstrukcí) umožňují provádět dokumentaci a analýzu povrchů v rozsahu, který ve stávajícím stavebním stavu není dosažitelný. Cílem je tedy záznam a záchrana informací. Výsledkem bude komplexnější poznání jednotlivých situací s možností nálezů dosud neznámých hodnotných prvků, které budou více propojeny do souvislostí, než v současné situaci a v konečném výsledku přinesou prohloubení poznatků osvětlujících stavební vývoj a proměny objektu.

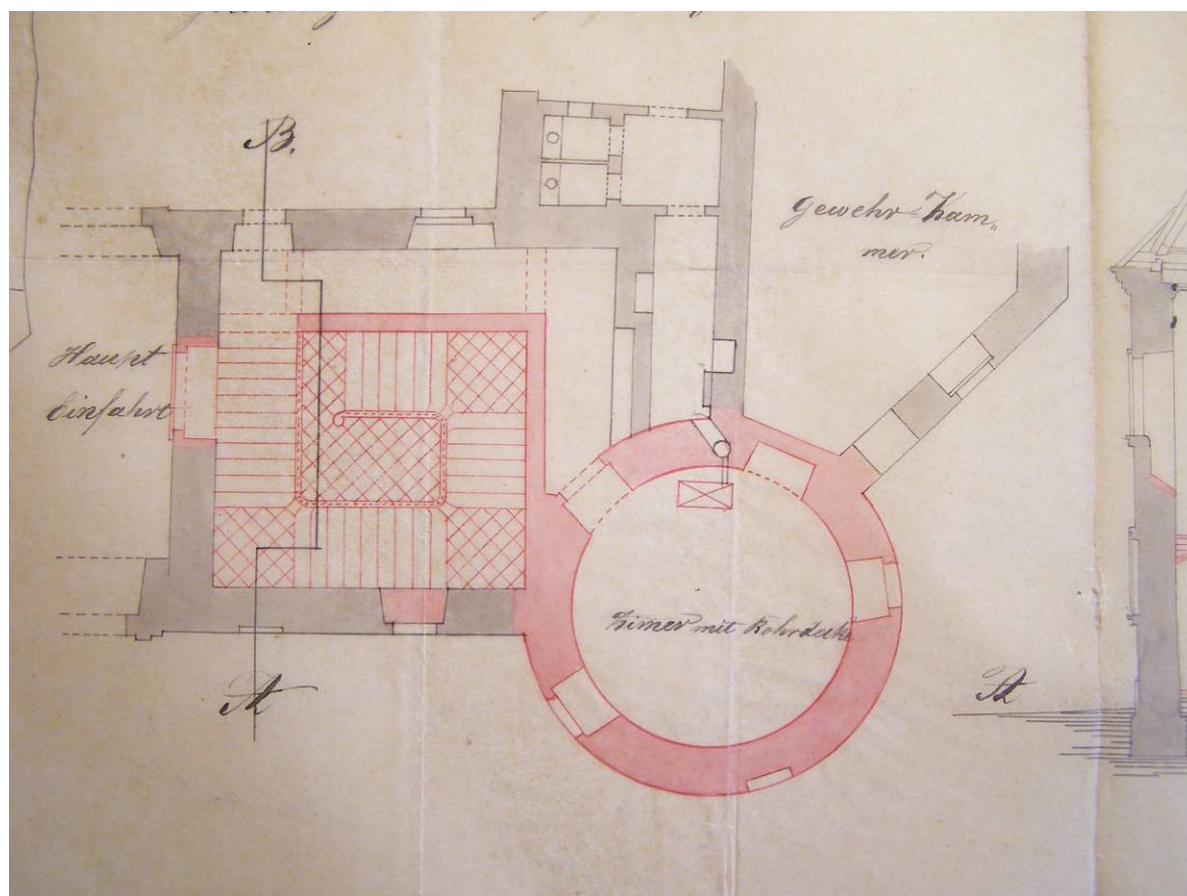
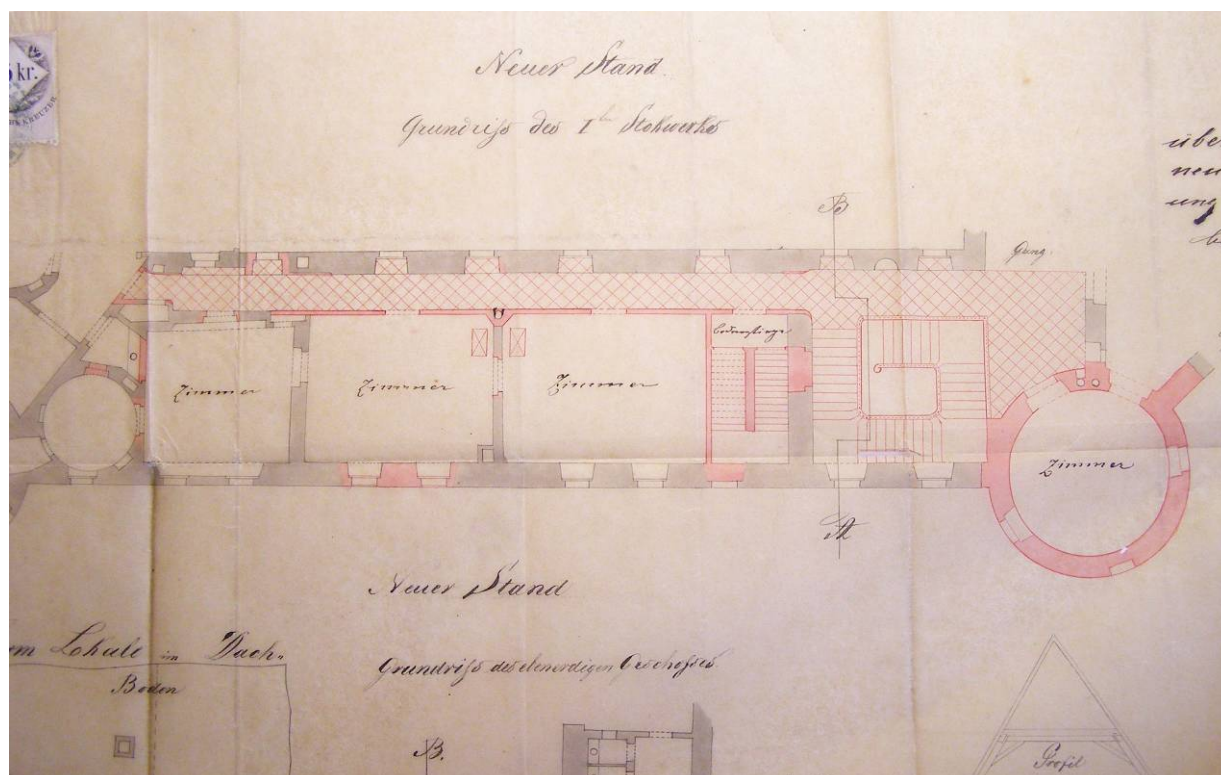
Archeologický výzkum

Pokud bude v rámci stavebních zásahů docházet k obnažování základového zdiva nebo obecně zdiva pod úrovní stávajícího terénu (ale také nášlapných vrstev podlah, včetně zásypů), bude nutné přizvat na stavbu archeologický dozor (dohled), nebo zajistit pokračování archeologického výzkumu. V každém případě by rozšířený archeologický výzkum mohl přinést další poznatky pro ozřejmení doby založení stavby, včetně následného stavebního vývoje.

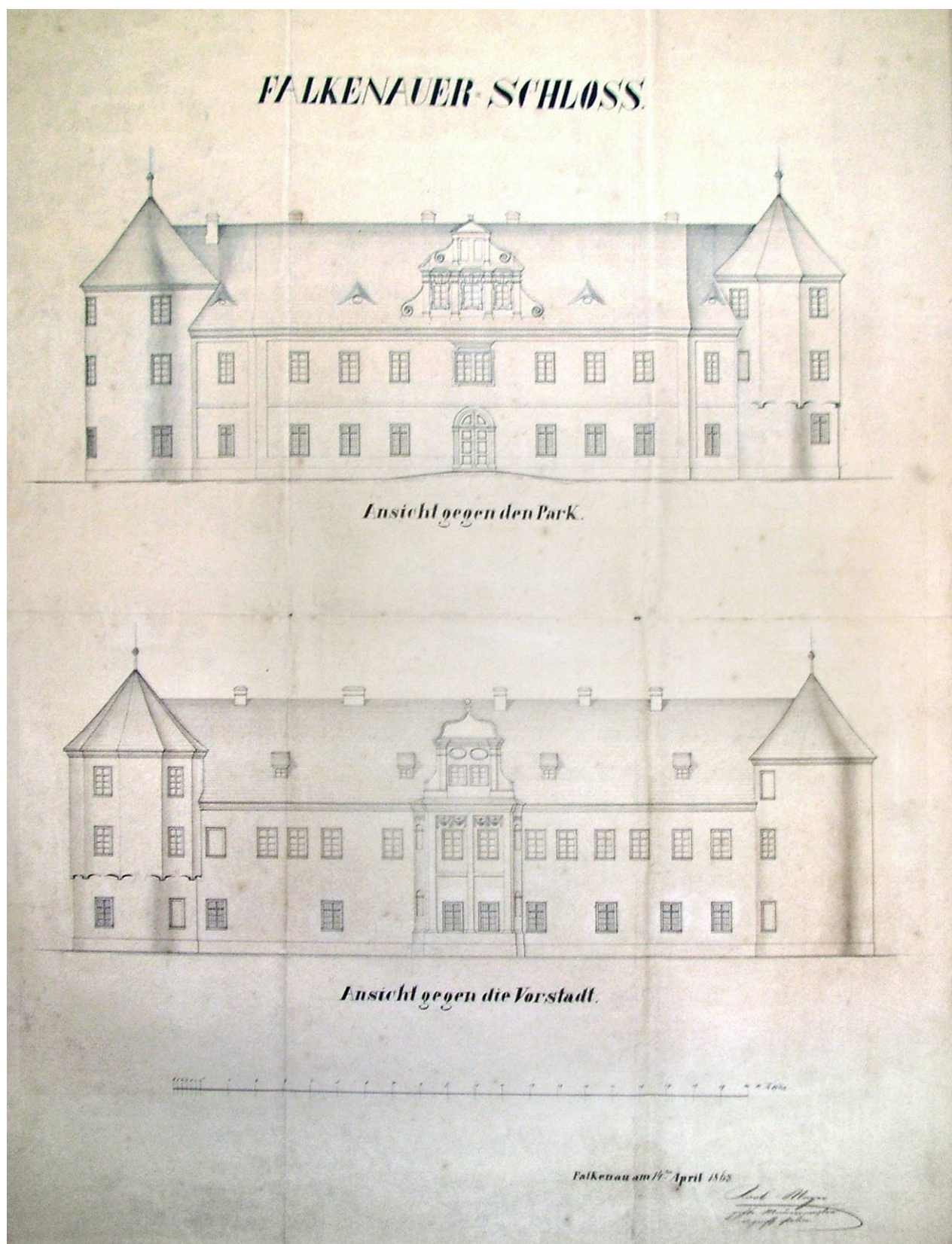
Restaurátorský průzkum

Vzhledem k nálezům starší umělecké výmalby interiéru bude nezbytné provést restaurátorský průzkum. Průzkum by bylo vhodné realizovat v rozsahu restaurátorské sondáže, soustředující se na komplexní poznání nástěnné i nástropní výmalby, doposud převážně skryté pod stávajícími vrstvami. Restaurátorský průzkum by měl být zaměřen na zjištění stavu a rozsahu starších omítkových vrstev s historicky a památkově hodnotnými vrstvami malířské výzdoby. Tato zjištění by měla posloužit k přípravě dalších prací na záchranu omítkových vrstev s odpovědí na otázku, zda by bylo možné tyto vrstvy po zásahu pohledově uplatnit.

7. Historická plánová dokumentace

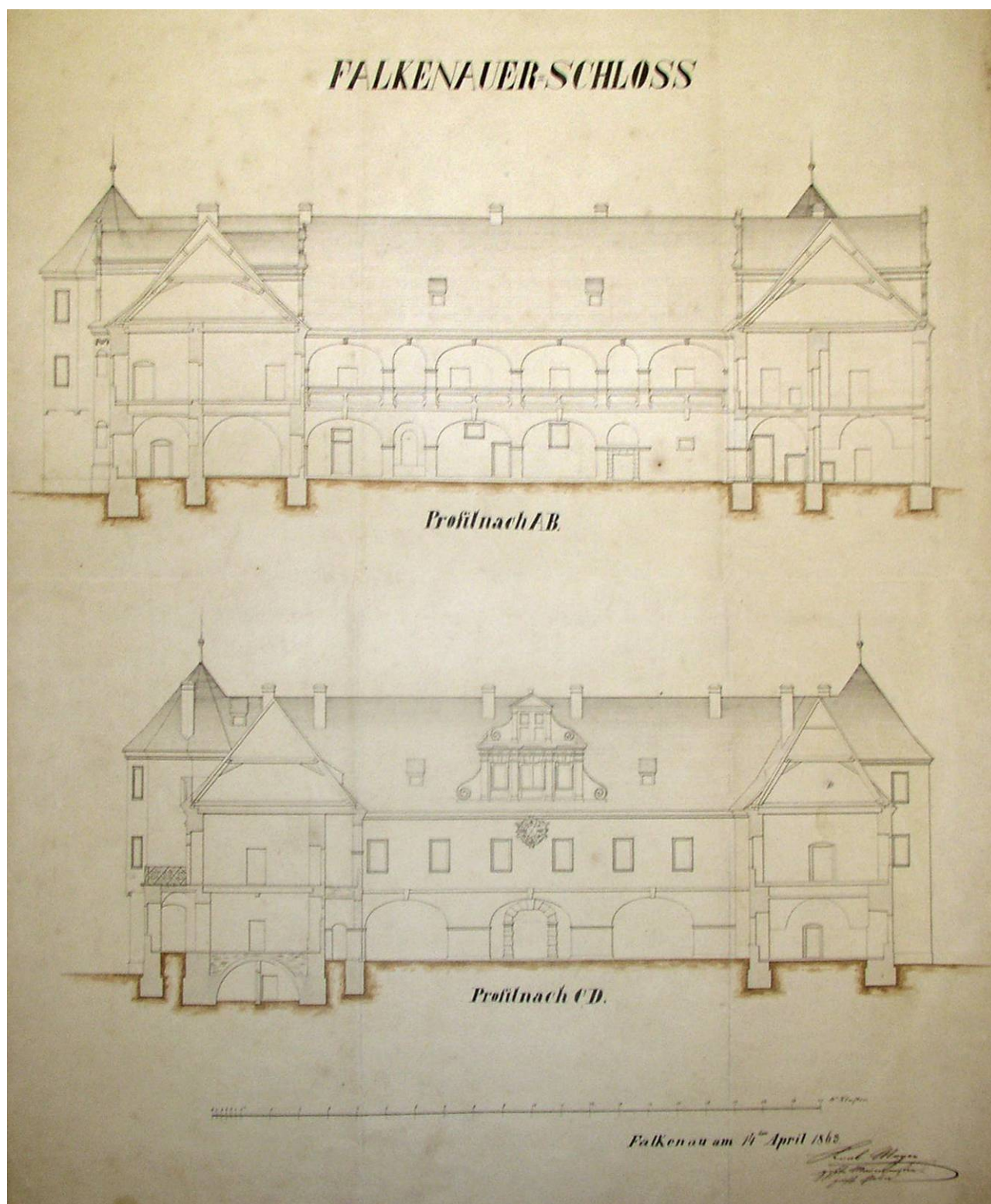
Sokolov, zámek - návrh stavebních úprav severního křídla (nedat).

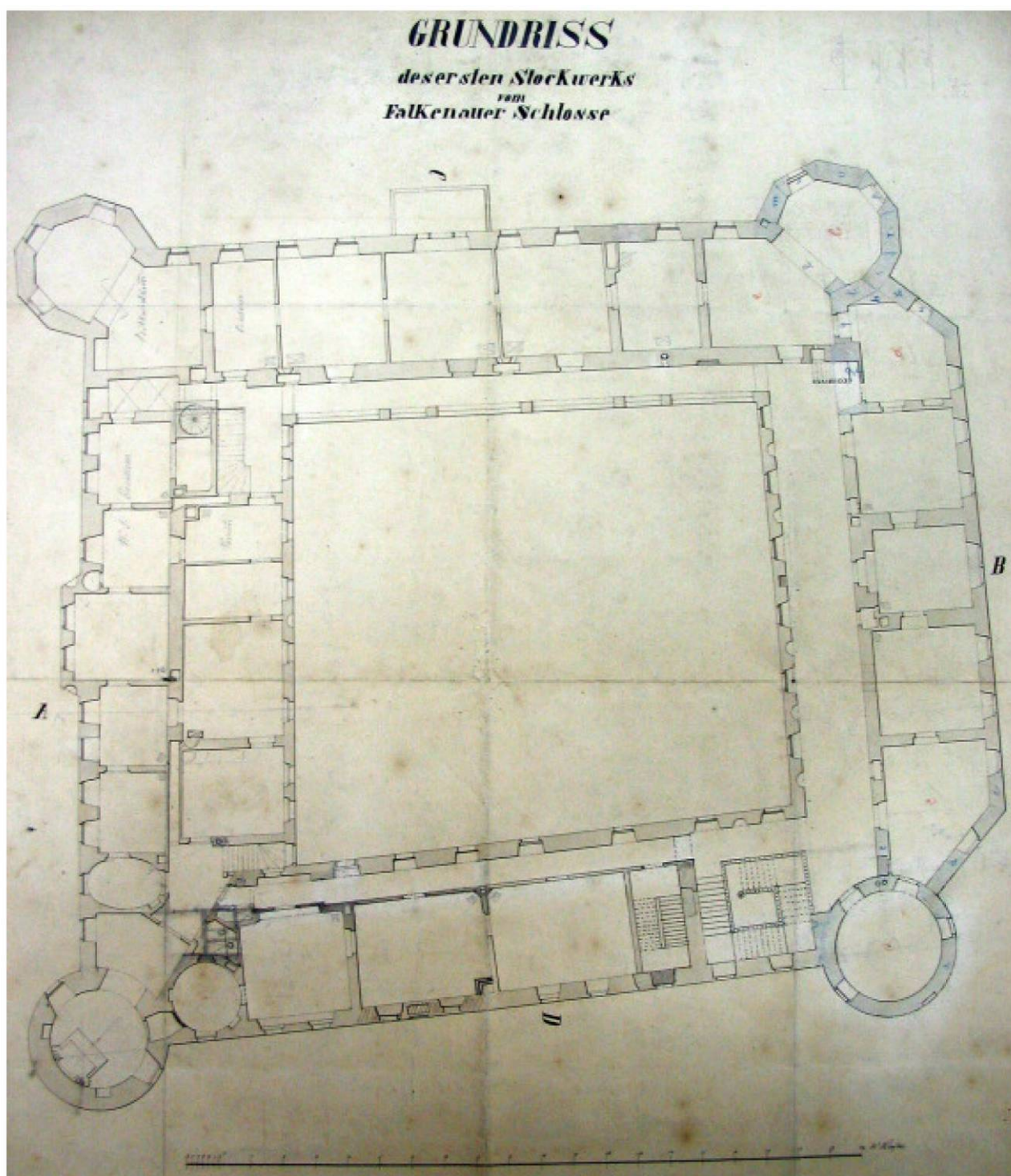
Sokolov, zámek - stav před přestavbou 1863
nahore západní křídlo, dole východní křídlo

Sokolov, zámek - stav před přestavbou 1863
 nahore jižní křídlo, dole severní křídlo

Sokolov, zámek - stav před přestavbou 1863
řezy, nahoře východním a západním křídle s pohledem na arkády jižního křídla
dole jižním a severním křídlem s pohledem na arkády západního křídla

Sokolov, zámek - stav před přestavbou 1863
zaměření 1. patra

8. Ikonografie

Sokolov, zámek - pohled na jižní průčelí před opravou z konce 70. let 19. století

Sokolov, zámek - pohled na jižní průčelí po opravě z počátku 80. let 19. století

Ervín a Leopold Nosticové, snad v pokoji č. 135, duben 1890 (J. Beranová)

Pravděpodobně klavírový salón v jižním křídle zámku č. 127, květen 1890 (J. Beranová)

9. Fotodokumentace stávajícího stavu a nálezových situací

Sokolov, zámek - letecký pohled od severozápadu

Sokolov, zámek - pohled na severní křídlo od sz.

Sokolov, zámek - pohled na severní křídlo od sv.

Sokolov, zámek - pohled na východní křídlo od jv.

Sokolov, zámek - pohled na severní křídlo z nádvoří od jz.

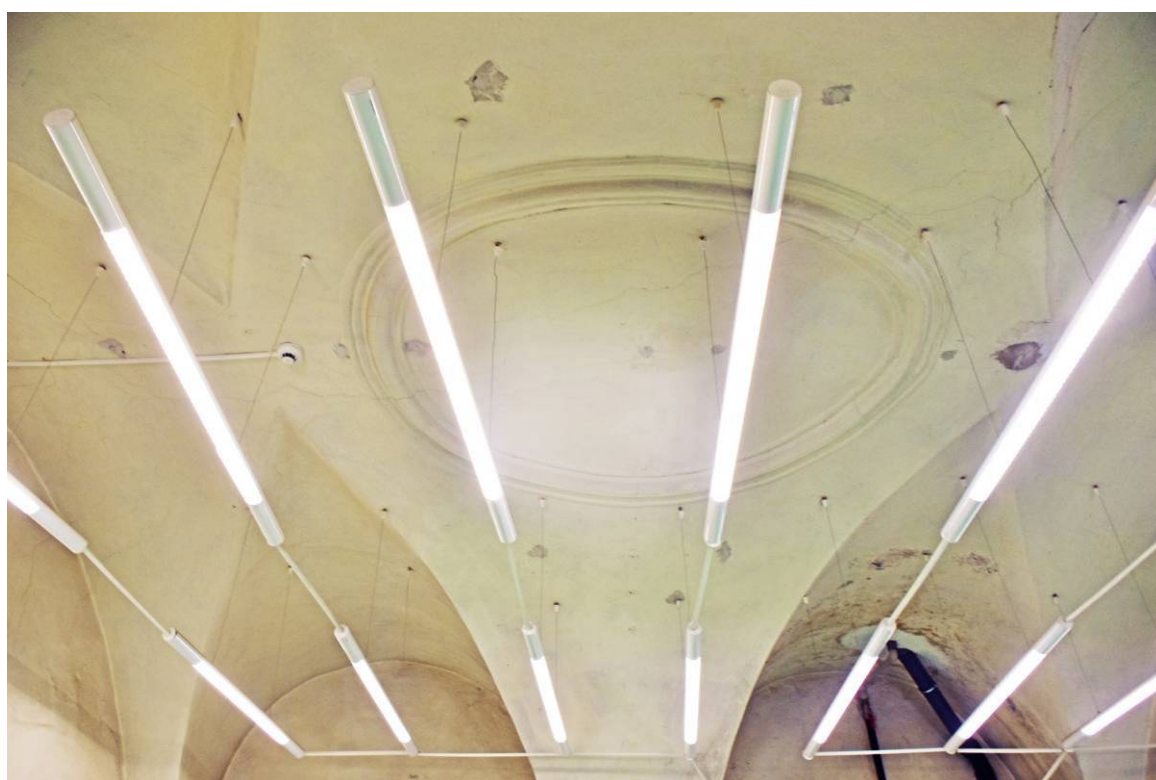
Sokolov, zámek - pohled na východní křídlo z nádvoří od z.

Sokolov, zámek - severní křídlo, místnosti 152 a 153,
detail klenby a uměleckého díla ze 70. let 20. století

Sokolov, zámek - severní křídlo, sál v přízemí se štukovou dekorací klenby

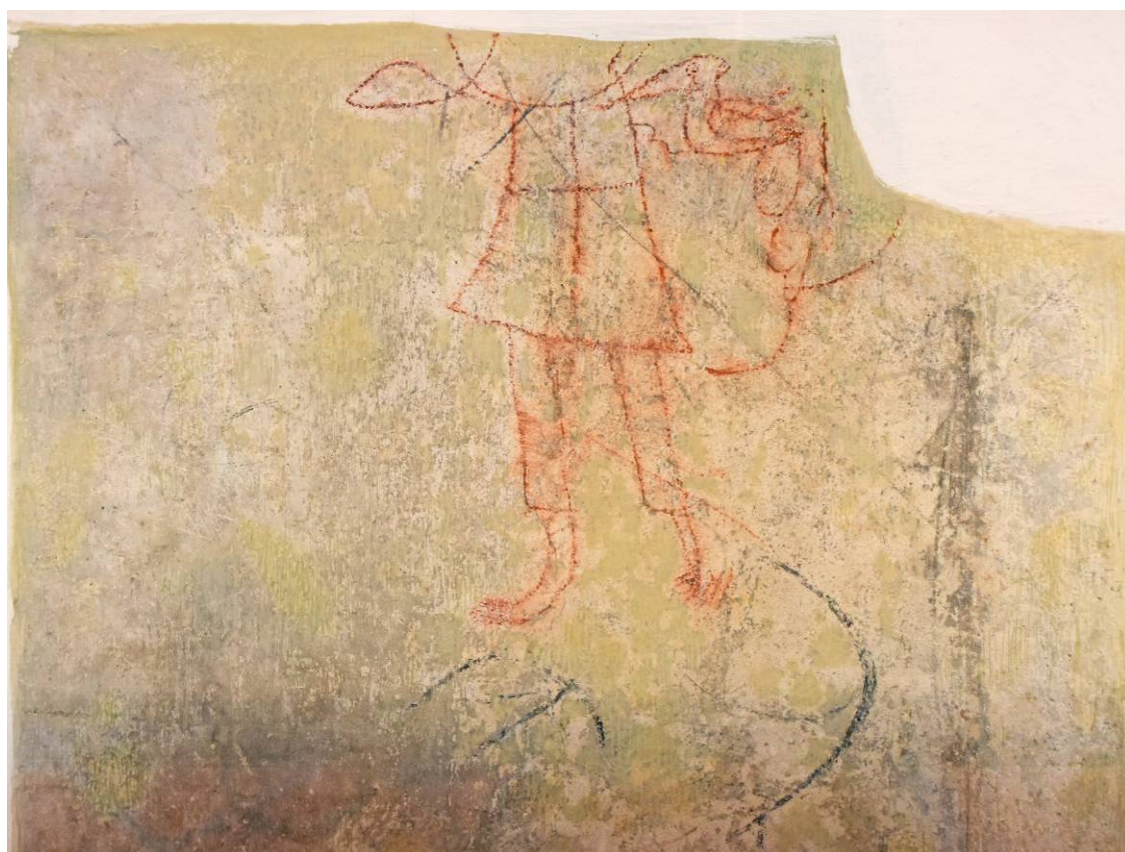
Sokolov, zámek - severní křídlo, sál při sv. baště v přízemí, detail valené klenby s výsečemi

Sokolov, zámek - severní křídlo, sál při sv. baště v přízemí, detail niky s mušlí

Sokolov, zámek - přízemí, severovýchodní bašta

Sokolov, zámek - přízemí, sál ve východním křídle s arkádami, detail graffiti se sokolníkem

Sokolov, zámek - přízemí, východní křídlo, místnost 137 za sálem s arkádami
původní průchod s okosenou špaletou (?)

Sokolov, zámek - přízemí, východní křídlo, místnost 137 za sálem s arkádami
sekundární dozdivka v průběhu valené klenby

Sokolov, zámek - přízemí, východní křídlo, místnost 134 pod schodištěm do patra
sekundárně zazděný průchod na schodiště do suterénu

Sokolov, zámek - schodiště do patra s pozůstatkem parapetní zídky

Sokolov, zámek - patro, chodba v severním křídle s dozdívkou velké arkády

Sokolov, zámek - patro, severní křídlo, sál se štukovým stropem 247
detail sekundární dozdivky původně volného otvoru

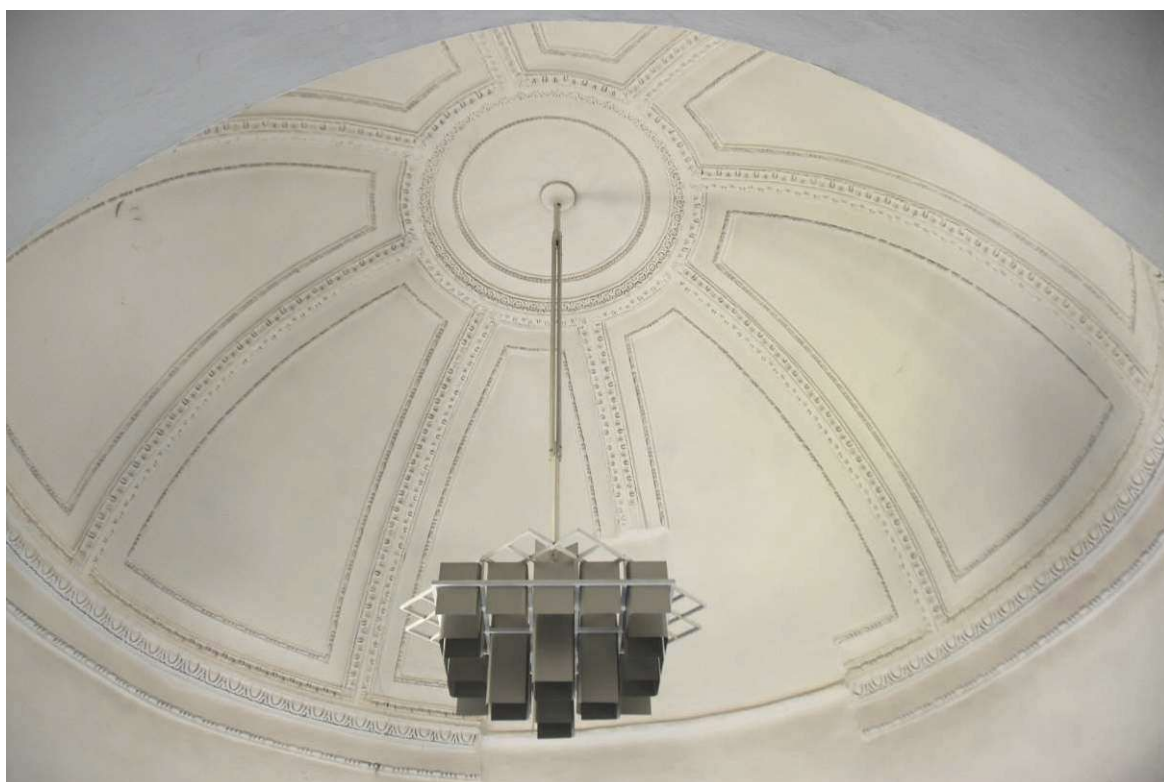
Sokolov, zámek - patro, severní křídlo, sál se štukovým stropem 247
detail římsy rámuující okenní špaletu
štukový dekor stropu

Sokolov, zámek - patro, severní křídlo, rondel se štukovým stropem 246
detail zazděného průchodu do kaple v sv. baště

Sokolov, zámek - patro, východní křídlo, vstupní prostor před kaplí
detail náběhu původního zaklenutí

Sokolov, zámek - patro, východní křídlo, kaple
detail klenby

Sokolov, zámek - patro, východní křídlo, kaple, detail zaslepeného průchodu do místnosti 246

Sokolov, zámek - patro, východní křídlo, průchod do kaple a sousední oválné místnosti 238, detail stropu

Sokolov, zámek - patro, východní křídlo, záchody vedle kaple,
detail náběhu zaklenutí a zaoblení stěny

Sokolov, zámek - patro, severní křídlo, detail dřevěné zárubně zazděného průchodu do m. 251

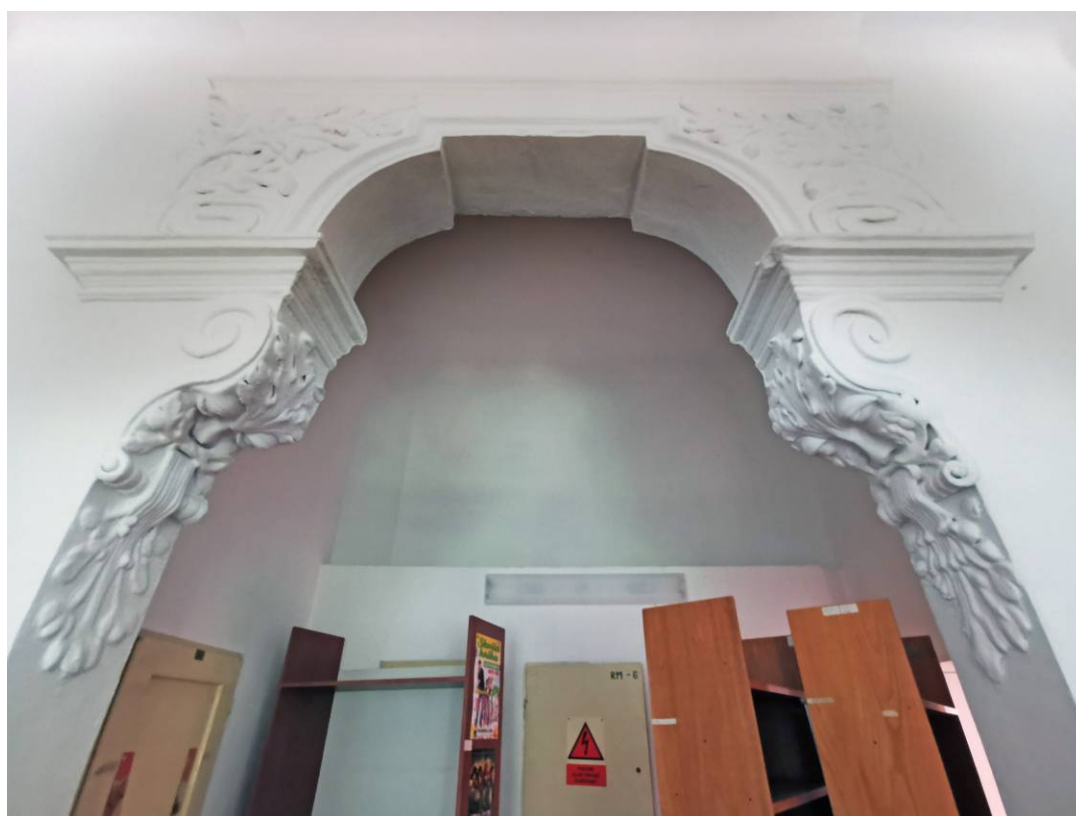
Sokolov, zámek - patro, chodba v severním křídle,
detail dlažby pod oknem

Sokolov, zámek - patro, propojené místnosti 230, 231, 232, 233 ve východním křídle,
detail zazděného průchodu z oválné místnosti 238 do místnosti 233

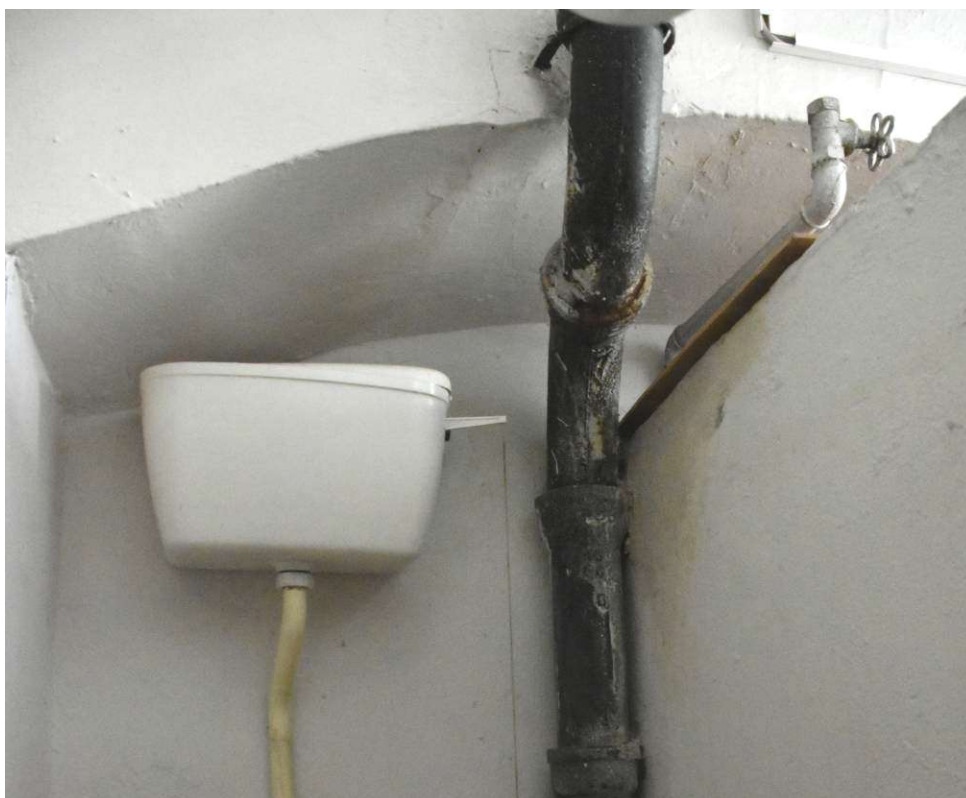
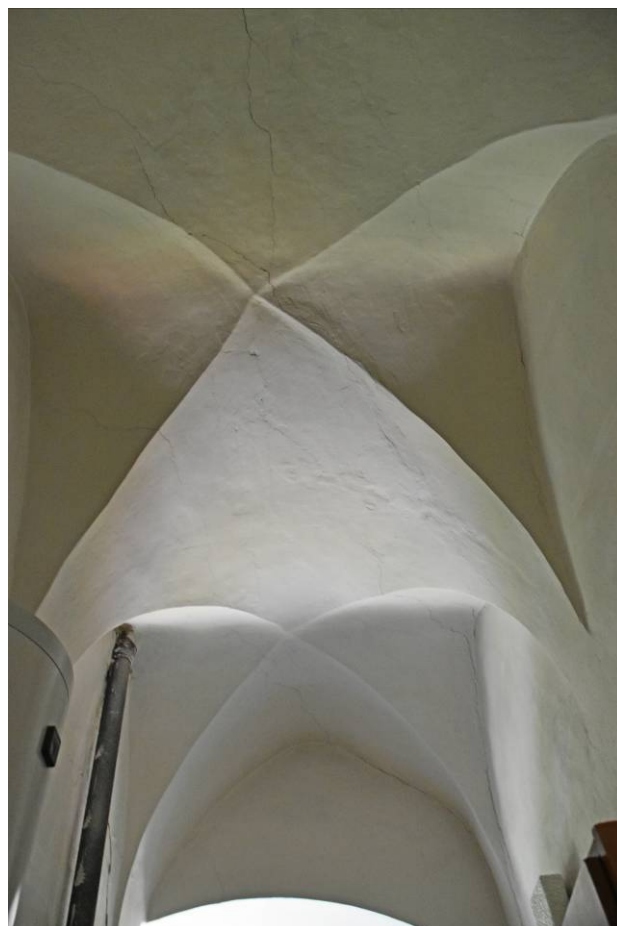
Sokolov, zámek - patro, místnost 230 ve východním křídle,
detail niky se zazdívkou se začouzeným povrchem

Sokolov, zámek - patro, místnost 226 se štukovým dekorem prostupu

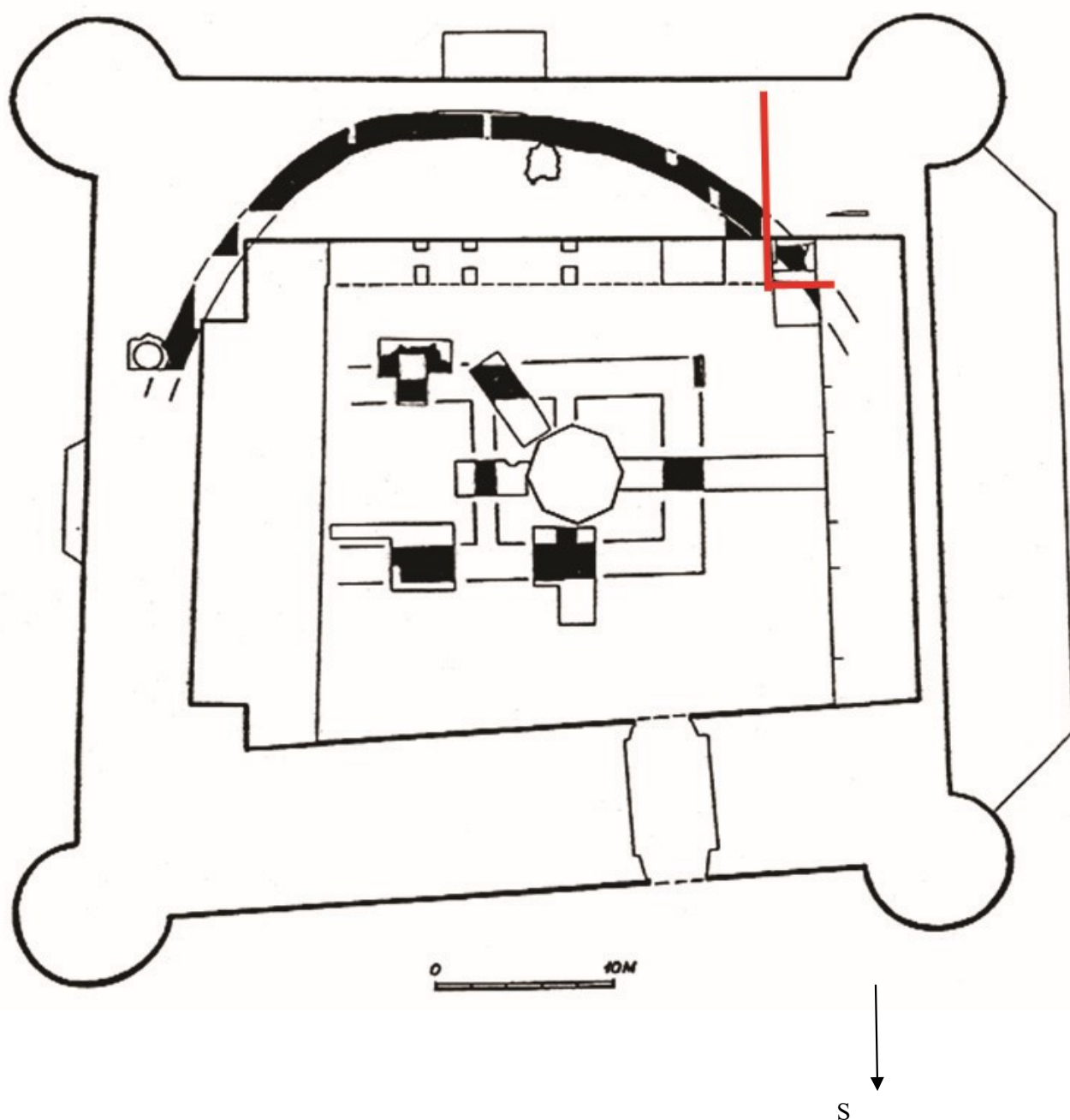

Sokolov, zámek - patro, místnost 228, původní šnekové schodiště
historická okenní výplň z 2. pol. 19. století

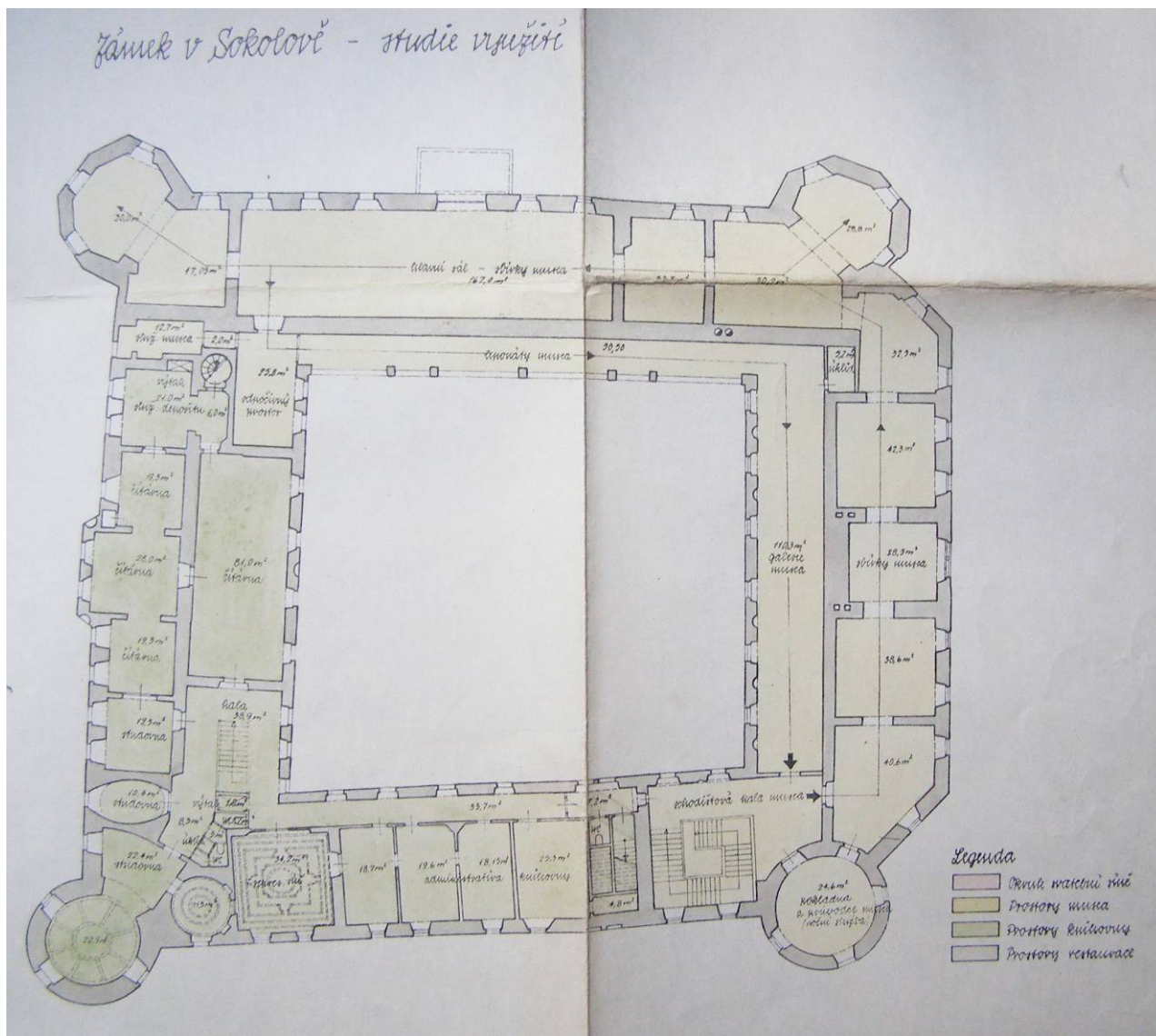

Sokolov, zámek - patro, místnost 222, záchody, detaily kleneb s vysokými hrotitými čely a zazděný prostup do místnosti 226 se štukovým dekorem

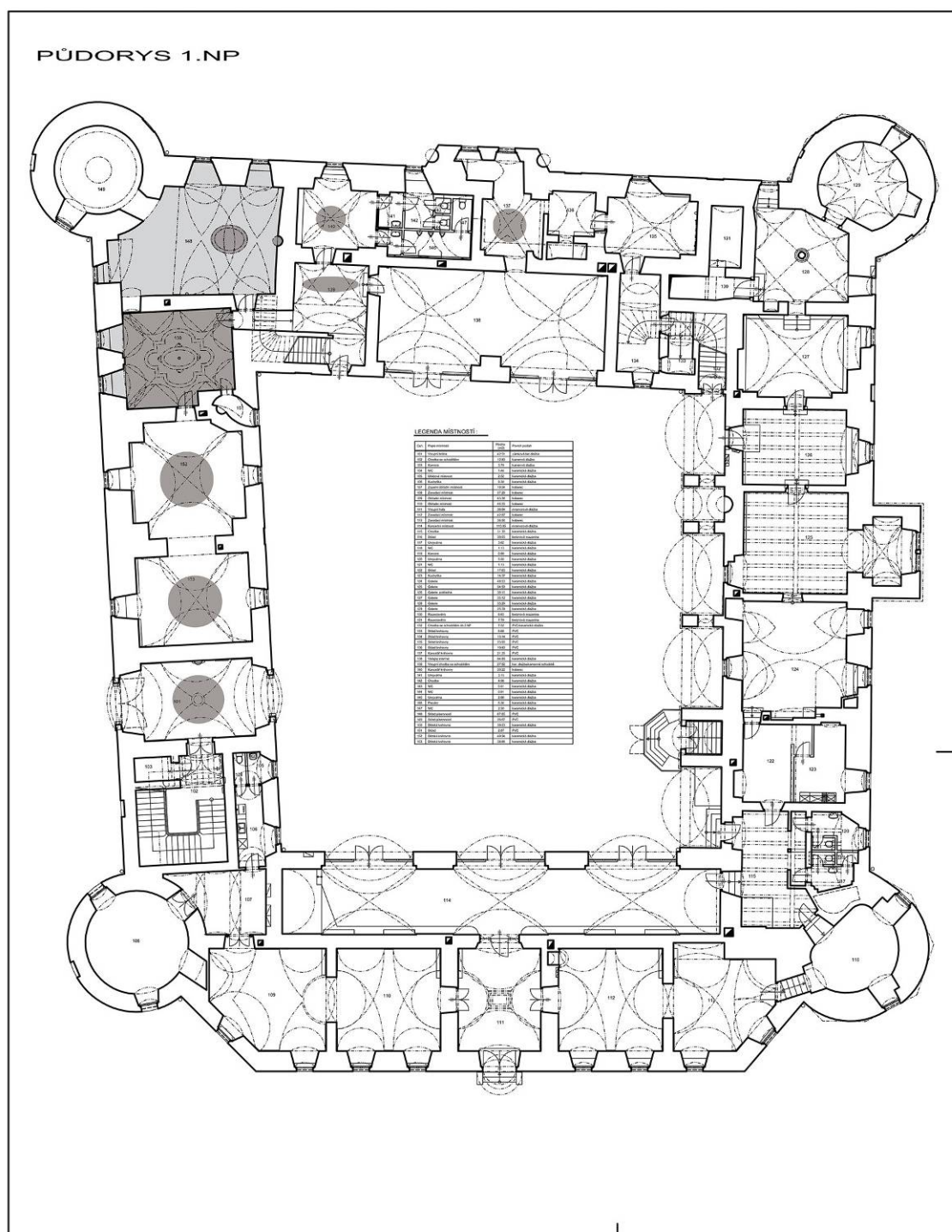
10. Aktualizace stavebně historického průzkumu severního a východního křídla zámku

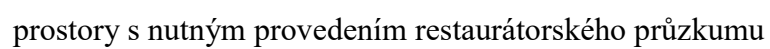
Sokolov, zámek - situace středověkého hrádku na základě archeologického výzkumu 1993-1994
červeně vyznačena možnost koutového přístavku u jižní věže

Sokolov, zámek - situace vnitřní dispozice prvního patra z roku 1971
studie využití

prostory s nutným provedením restaurátorského průzkumu

11. Aktualizace architektonického a památkového hodnocení severního a východního křídla zámku

Konstrukce a prostory
tvořící památkovou podstatu

Konstrukce a prostory
hodnotné

Konstrukce a prostory
rušivé

Hodnotné prvky zachované
 narušené

Hodnotné prvky stropů a kleneb - zachované

Hodnotné prvky stropů a kleneb - narušené

Hodnotné podlahy - zachované

Hodnotné podlahy - narušené

